

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА

**Института за интелектуалну својину
Босне и Херцеговине
(2008 – 2015)**

Мостар, децембар 2008.

САДРЖИНА

СКРАЋЕНИЦЕ

1. САЖЕТАК	4
2. УВОД	5
3. НАМЈЕНА И ЦИЉ ДОКУМЕНТА	6
3.1. Намјена и циљ Стратегије	
3.2. Полазишта у изради Стратегије	
4. ИНТЕЛЕКТУАЛНА СВОЈИНА КАО САВРЕМЕНИ РЕСУРС У ПОСТИЗАЊУ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА	8
4.1. Интелектуална својина у функцији економског развоја БиХ	
4.2. Интелектуална својина у контексту европских интеграција, те приступања WTO и испуњавања обавеза из Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП)	
5. ОСНОВНЕ КОМПОНЕНТЕ И ЊИХОВА УЛОГА У УСПОСТАВЉАЊУ, РАЗВОЈУ И ДЈЕЛОВАЊУ НАЦИОНАЛНОГ СИСТЕМА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ	10
5.1. Основне компоненте националног система интелектуалне својине	
5.2. Улога компоненти националног система интелектуалне својине	
5.3. Корелација националних, регионалних и свјетских система интелектуалне својине	
6. СТАЊЕ ПОСТОЈЕЋЕГ СИСТЕМА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	15
6.1. Легислатива	
6.1.1. Национални закони и прописи	
6.1.2. Мултилатерални споразуми, конвенције и уговори	
6.2. Институције за успостављање и остваривање права интелектуалне својине	
6.2.1. Институција за успостављање права интелектуалне својине – Институт за интелектуалну својину БиХ	
6.2.2. Институције за остваривање права интелектуалне својине	
6.3. Корисници интелектуалне својине	
7. УСПОСТАВЉАЊЕ, РАЗВОЈ И ДЈЕЛОВАЊЕ НОВОГ СИСТЕМА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ.....	28
7.1. Претпоставке за успостављање, развој и дјеловање новог система интелектуалне својине БиХ	
7.2. Улога Института у успостављању, развоју и дјеловању новог система интелектуалне својине у Босни и Херцеговини	
8. СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ИНСТИТУТА У ФУНКЦИЈИ УСПОСТАВЉАЊА, РАЗВОЈА И ДЈЕЛОВАЊА НОВОГ СИСТЕМА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	31
8.1. Мисија и стратешки циљеви Института	
8.2. Институционални капацитети Института у остваривању стратешких циљева Института	
8.2.1. Редифинисање надлежности Института у складу са стратешким циљевима	
8.2.2. Функционални опис сектора и служби Института	
8.2.3. Редифинисање ресурса Института слиједећи стратешке циљеве	
8.2.4. Координација дјеловања Института и институција за остваривање интелектуалне својине	
8.2.5. Обављање надлежности Института у ентитетима (ФБиХ и РС)	
8.3. Препоруке за стратешки развој Института	
9. ЗАКЉУЧАК	46

10. ПРИЛОЗИ	47
Прилог 1: Облици интелектуалне својине	
Прилог 2: Преглед концепата легислативе у подручју индустријске својине	

СКРАЋЕНИЦЕ

БАСМП – Институт за стандарде, мјеритељство и интелектуалну својину БиХ

БиХ – Босна и Херцеговина

CARDS – Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation
(Помоћ Европске заједнице за реконструкцију, развој и стабилизацију)

ЕРС - European Patent Convention (Европска патентна конвенција)

ЕРО – European Patent Organization (Европска патентна организација)

ФБиХ – Федерација Босне и Херцеговине

HW – Hardware (машинска информатичка опрема)

ICT - Information and Communication Technologies (Информационе и комуникационе технологије)

IP - Intellectual Property (Интелектуална својина)

IPR - Intellectual Property Rights (Права интелектуалне својине)

IT - Information Technologies (Информационе технологије)

ИБ – Интелектуална својина

ОНИМ – Office for Harmonization in the Internal Market (Канцеларија за хармонизацију интерног тржишта, Канцеларија за жигове и индустријски дизајн Европске уније)

PC – лични рачунар

PCT – Patent Cooperation Treaty (Уговор о сарадњи у подручју патената)

РС - Република Српска

СИПА - Државна агенција за истраге и заштиту

ССП – Stabilization and Association Agreement (Споразум о стабилизацији и придруживању)

TRIPS – Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights
(Споразум о трговинским аспектима права интелектуалне својине)

UNECE – United Nations Economic Commission for Europe (Економска комисија Уједињених нација за Европу)

VPN – Virtual Private Network (Виртуална приватна мрежа)

WCO – World Customs Organization (Свјетска царинска организација)

WIPO – World Intellectual Property Organization (Свјетска организација за интелектуалну својину)

WTO - World Trade Organization (Свјетска трговинска организација)

1. САЖЕТАК

Овај докуменат, назван *Стратегија развоја Института за интелектуалну својину Босне и Херцеговине (Стратегија)*, представља основ за системско успостављање, развој и дејствовање цјеловитог и ефикасног система интелектуалне својине Босне и Херцеговине у складу са понајприје захтјевима актуелних, те предстојећих интеграционих процеса Босне и Херцеговине у ЕУ, испуњењем обавеза из СПП, те приступањем WTO-у, али, исто тако, и стварањем предуслова за употребу интелектуалне својине у постизању економског развоја заснованог на конкурентности робе и услуга. У уској вези с тиме су подстицај за развој иновационих активности, трансфер технологије, успостављање тржишних односа и слободно кретање робе и услуга.

О интелектуалној својини као савременом ресурсу за постизање економског развоја и његовим основним значењима говори се у 4. глави, чиме се скреће пажња на чињеницу да употреба интелектуалне својине, по природи ствари, представља неупитан интерес привредних ентитета, као и појединаца који стварају нове вриједности, што заслужује и подршку шире друштвене заједнице.

Систем интелектуалне својине обухвата низ елемената који се, ради очитијег приказа и транспарентније обраде, могу да групишу у три компоненте чије успостављање и усклађено дејствовање омогућавају дејствовање система као цјелине, што је приказано у 5. глави.

Полазећи од стања постојећег система интелектуалне својине Босне и Херцеговине приказаног у 6. глави, у 7. глави тежиште *Стратегије* стављено је на изградњу ефикасног институционалног оквира, првенствено Института за интелектуалну својину Босне и Херцеговине као врховне институције у иницирању, модерирању и координисању активности којима се постижу успостављање, развој, дејствовање и примјена новог система интелектуалне својине БиХ.

На тај начин, осим своје изворне и основне надлежности, која се састоји у додјели права индустријске својине у БиХ, Институт преузима улогу предводника у остваривању мисије на успостављању, развоју, дејствовању и примјени новог система интелектуалне својине БиХ. Тиме на најбољи начин, слиједећи своја законска овлашћења, своје институционалне везе са европским и међународним системом интелектуалне својине, познавањем стручног подручја и искуством доприноси развоју и примјени цјелокупног система интелектуалне својине БиХ.

Унапређењем и даљњим развојем ресурса Института ради оспособљавања за преузимање нових надлежности у складу са овом стратегијом, Институт би се најкасније до 2015. године требало дефинитивно да профилише као водећа снага и врховна институција у активностима иницирања, модерирања и координисања развоја и примјене новог система интелектуалне својине БиХ у складу са захтјевима WTO и ЕУ, као и потребама остваривања економског развоја Босне и Херцеговине.

2. УВОД

Историјска изградња међународног, као и националних система интелектуалне својине, која датира од краја 19. вијека, одвијала се у смјеру заштите интереса ентитета и појединаца који су стварали одређене креације ума, али је све више растао економски значај употребе индустријске својине у функцији постизања привредног развоја.

Континуирани и снажни развој система интелектуалне својине у последњих стотињак година последица је увјерености водећих земаља у свијету да је интелектуална својина дио укупног националног богатства и моћно средство привредног развоја. Тако систем интелектуалне својине постаје моћно оруђе за трансформацију креативности у капитал и углед, будући да омогућава законску својину на интелектуалној имовини с искључивим правом располагања.

Данас се системска употреба интелектуалне својине у функцији привредног развоја сусреће редовно у земљама чије су економије засноване на својинским и тржишним принципима. Захваљујући томе је на свим нивоима националне вертикале, од највиших инстанци извршне, па и законодавне власти, преко управљачких структура у научном, истраживачком, развојном, високообразовном, те укупном привредном сектору, све до појединаца који партиципирају као извршиоци у тим секторима, формирана свијест о значају употребе интелектуалне својине у привредном и националном развоју.

Захваљујући томе, у тим земљама данас не постоје никакве дилеме у погледу употребе интелектуалне својине у функцији развоја, него влада потпуна увјереност да у савременим условима, с процесима глобализације без адекватне употребе интелектуалне својине није ни могуће постићи глобалну конкурентност производа и услуга као претпоставке за остварење високог степена привредног развоја, који се огледа у повољном билансу робне размјене, задовољавајућој запослености и високом бруто националном доходу.

Као резултат таквог стања, у тим државама су успостављени, развијени и успјешно дејствују национални системи употребе интелектуалне својине који, осим легислативне и институционалне компоненте, обухватају и дјелотворну корисничку компоненту. Та компонента почива на моделима употребе интелектуалне својине у функцији развојних и пословних циљева, у кључним секторима као што су привредни (велики привредни системи, мало и средње предузетништво, занатлије), истраживачко-развојни, научни и високообразовни сектор.

Права индустријске својине (патент, робни и услужни жиг, индустријски дизајн, географска ознака, планови распореда интегрисаних кола) стичу се у управним поступцима који се воде пред надлежном институцијом (у БиХ то је Институт за интелектуалну својину). А ауторска права (права аутора на дјелима из подручја књижевности, науке и умјетности) и сродна права (права умјетника извођача, права произвођача фонограма, видеограма, база података и права радио-дифузних организација – произвођача емисија) настају стварањем самог дјела и она нису условљена испуњењем било каквих формалности.

Стечено право индустријске својине омогућава:

- Ексклузивну производну и тржишну експлоатацију
  - проналаска, заштићеног патентом;
  - знака, заштићеног робним/услужним жигом;
  - спољног облика производа, заштићеног индустријским дизајном;
  - ознаке којом се означава да роба потиче са одређене територије, регистроване као ознака географског поријекла (географска ознака);
  - топографије полуводичких производа;
- Искључивање могућности неовлашћене употребе, копирања и имитирања производа и дјела.

Основни облици интелектуалне својине приказани су у Прилогу 1.

Врло важна компонента система интелектуалне својине је остваривање стечених права, што се постиже грађанскоправном и кривичноправном заштитом, те административним мјерама (инспекциони надзор и царинске мјере).

3. НАМЈЕНА И ЦИЉ ДОКУМЕНТА

3.1. Намјена и циљеви Стратегије

Овај докуменат, Стратегија развоја Института за интелектуалну својину Босне и Херцеговине (*Стратегија*), даје детаљнију разраду оквира и праваца развоја Института, као основа и претпоставке за израду програма којим се постижу успостављање, развој и дејствовање новог система интелектуалне својине БиХ.

Стратегијом се утврђују смјернице и активности како би се Институт оспособио да, осим активности из своје актуелне надлежности утврђене законом, преузимањем нових надлежности може да допринесе да систем интелектуалне својине БиХ постане компатибилан системима интелектуалне својине у земљама ЕУ, те на тај начин допринио економском, социјалном и културном развоју БиХ у складу са досезима модерног друштва заснованог на знању.

Стратегија има циљ:

- Дефинисати основне одреднице новог система својине БиХ који ће омогућити ниво заштите интелектуалне својине у БиХ сличан оном у земљама ЕУ у складу са обавезама преузетим релевантним међународним уговорима;
- Одредити улогу Института у развоју и дејствовању новог система интелектуалне својине БиХ као покретача и координатора активности стицања и употребе интелектуалне својине као полуге привредног развоја;
- Дефинисати стратегију развоја Института путем препорука за:
  - ✚ Развој претпоставки за ефикасно дејствовање Института (кадровски ресурс, организациона структура, технолошки основ рада, финансирање);
  - ✚ Развој основних функција Института (административни поступци додјеле права индустријске својине, информациона дјелатност, промотивно-едукативне активности);
  - ✚ Аутоматизацију управних поступака и процедура ради ефикаснијег и квалитетнијег пружања услуга корисницима;
  - ✚ Унапређење сарадње са институцијама надлежним за спровођење права интелектуалне својине у Босни и Херцеговини (судови, царински органи, тржишне инспекције, тужилаштво, полиција и други);
  - ✚ Интензивирање сарадње са међународним институцијама (WIPO, WTO, WCO, UNECE, EPO и друге), те са националним институцијама у подручју интелектуалне својине у региону.

3.2. Полазишта у изради Стратегије

Основни захтјеви у изради Стратегије заснивају се на операционализирању неопходних мјера које су зацртане у *Стратегији интегрисања Босне и Херцеговине у Европску унију*, и то:

- a) Оспособити Институт за интелектуалну својину БиХ и радити на унапређивању његових капацитета,
- b) Приступити свим релевантним међународним конвенцијама и удружењима у подручју заштите интелектуалне својине,
- c) Интензивирати сарадњу између судова, тржишних инспекција, царинских и полицијских снага ради ефикасније борбе против кривотворења и пиратства,
- d) Пратити технолошки напредак и, у складу са тим, стручно усавршавати особље које ради на разматрању пријава у подручју заштите ауторских и других сродних права,
- e) Покренути кампању информисања свих кључних и заинтересованих лица, укључујући и ширу јавност, о значају интелектуалне својине, као сегмента унутрашњег тржишта.

У полазишта *Стратегије* су уврштени такође:

- Релевантни прописи БиХ у подручју интелектуалне својине,

- Међународни прописи чија је странка БиХ (међународни правни поредак у подручју интелектуалне својине),
- Програм рада Института за интелектуалну својину БиХ за 2008. годину,
- Препоруке Regional 2002 CARDS Intellectual Property Rights in the Western Balkans,
- Препоруке међународних институција, првенствено WIPO (IP Strategies for Development, The 45 Agreed Recommendation under the WIPO Development Agenda,..), UNECE,
- Препоруке сталних органа WIPO -а (стални комитети, *ad hoc* радне групе и др.).

Из *Стратегије* произилазе параметри за унапређење легислативне, институционалне и корисничке компоненте система интелектуалне својине у БиХ, уз навођење аргумената који апострофирају Институт као главну покретачку снагу активности на плану успостављања, развоја и дејствовања новог система интелектуалне својине БиХ, те се дефинишу правци и динамика развоја капацитета Института.

Предвиђено је да се до наведеног циља дође путем резултата сљедећих трију компоненти:

- развој институционалних капацитета Института, као и развој институција за остваривање интелектуалне својине и развој корисника система интелектуалне својине,
- јачање легислативног оквира у складу са TRIPS -плус и захтјевима ССП,
- развој корисника интелектуалне својине.

За реализацију наведених компоненти први корак је дефинисање одредница система интелектуалне својине у БиХ с посебним нагласком на развој Института који заузима врховну позицију у систему интелектуалне својине БиХ, те је изградња кадровског, функционалног и технолошког ресурса Института круцијални предуслов за успостављање новог система интелектуалне својине БиХ.

Ради одређености *Стратегије*, дефинисане су препоруке за развој поузданог и ефикасног система заштите и употребе интелектуалне својине БиХ као предуслова за интеграционе процесе и приступање WTO, те испуњење обавеза из ССП, као и развој страних улагања и подстицање привредног, научног и културног развоја, чија би се реализација одвијала према плановима и програмима Института:

- краткорочно – за период 2008 - 2009.
- средњорочно – за период 2009 - 2012.
- дугорочно - за период 2013 - 2015.

4. ИНТЕЛЕКТУАЛНА СВОЈИНА КАО САВРЕМЕНИ РЕСУРС У ПОСТИЗАЊУ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА

Општепознато је да сви производи људског ума, интелектуални производи, постижу своју вриједност умножавањем, употребом и приказивањем другим људима, па их није могуће заштитити скривањем, затварањем или неком другом физичком заштитом.

За њихову заштиту развијен је систем правне заштите, систем интелектуалне својине, којим се помоћу средстава и институција правног система штити право сопственика на располагање, употребу и стицање користи од заштићеног нематеријалног добра.

Тако систем интелектуалне својине постаје моћно оруђе за трансформацију резултата креативности у капитал и углед, будући да њиховим титуларима омогућава законску својину на интелектуалној имовини са искључивим правом располагања и употребе.

Модерно законодавство разликује низ облика интелектуалне својине како је приказано у Прилогу 1.

Резултат остварења синтагме „*економија заснована на знању*“ у основу је стварање многоврских креација и достигнућа заснованих на знању, чији је крајњи циљ постизање глобалне конкурентности производа и услуга, као основа и предуслова за уравнотежену робну размјену и повећање запослености, односно развоја привреде у цјелини у складу са потребама за дјелотворан одговор на изазове привредног окружења.

Постизање наведеног циља у савременим условима претпоставља, између осталог, обавезну и редовну активност којом се све остварене креације и резултати засновани на знању правно штите одговарајућим обликом интелектуалне својине. Тиме се спречава не само расипање ресурса уложених у стварање резултата интелектуалних активности него и искључује могућност да се ти резултати неконтролисано и недозвољено користе. С друге стране се омогућава да их капитализују ентитети и појединци који су их остварили.

Као резултат развоја током скоро 125 година у међународним, али и националним оквирима, данас у земљама са економијама традиционално заснованим на својинским и тржишним принципима свједочимо о дјелотворном дејствовању успостављених и развијених система интелектуалне својине.

Дуг је низ показатеља који свједоче о дјелотворној употреби националних система интелектуалне својине у функцији привредног развоја у земљама са економијама традиционално заснованим на својинским и тржишним принципима, што је резултат историјске условљености и створених претпоставки.

Развој интелектуалне, а нарочито индустријске, својине у свијету, као и стечена позитивна искуства у практичној употреби његових учинака резултирали су тиме да је за привредне системе индустријски развијених земаља интелектуална својина постала неупитни и незамјењиви савремени ресурс и средство у постизању глобалне конкурентности и успјеха у тржишној утакмици не само на глобалном и регионалном плану него и у домаћим оквирима.

Захваљујући историјском развоју, као и практичним искуствима, у тим земљама, које бх. привреди, заправо, представљају конкурентско привредно окружење како у оквиру ЕУ, тако и у глобалним оквирима, на свим нивоима националне вертикале, од највиших инстанци извршне, па и законодавне власти преко управљачких структура у научном, истраживачком, развојном, високообразовном, те укупном привредном сектору, па све до појединаца који партиципирају као извршиоци у тим секторима, не само да постоји стручна информисаност него је формирана, и непогрешиво дејствује, неупитна свијест да не постоје никакве дилеме у погледу потребе да се интелектуална својина употреби у функцији развоја.

Као крајњи резултат тог историјског развоја у тим земљама, које, уосталом, традиционално припадају челној групи индустријски развијених земаља у свијету, постигнута је одговарајућа синтеза истраживачко-развојног (И&Р) сектора, те укупних иновацијских процеса са системом интелектуалне својине, уз истовремено инкорпорисање интелектуалне својине у све друштвене сегменте и активности релевантне за постизање глобалне конкурентности техничких рјешења и производа заснованих на резултатима сопствених научних и истраживачко-развојних, те с њима повезаних процеса.

Актуелно стање у Босни и Херцеговини у погледу употребе интелектуалне својине у функцији привредног развоја добар је основ за приближавање пракси која је заступљена у земљама конкурентског привредног окружења како у ЕУ, тако и у глобалним оквирима. При томе се ради о земљама чије су економије историјски засноване на својинским и

тржишним принципима и које већ имају успостављено дјелотворно дејствовање система употребе интелектуалне својине у функцији развоја.

4.1. Интелектуална својина у функцији економског развоја Босне и Херцеговине

Да би се у Босни и Херцеговини достигло стање дјелотворне употребе интелектуалне својине у функцији привредног развоја по узору на земље са економијама историјски заснованим на својинским и тржишним принципима, потребно је успоставити одговарајући национални систем интелектуалне својине, те постићи његово дјелотворно дејствовање и развој. За то је неопходно створити низ услова и спровести сасвим одређене конкретне активности, којима понајприје треба да се превладају неповољне историјски условљене околности са аспекта важности права интелектуалне својине.

Овом стратегијом се дефинишу потребне претпоставке за успостављање, развој, те дјелотворно дејствовање новог система интелектуалне својине Босне и Херцеговине чија се употреба претпоставља у функцији економског развоја.

4.2. Интелектуална својина у контексту европских интеграција, те приступања WTO и испуњавању обавеза из Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП)

Успостављен и развијен нови систем интелектуалне својине са дјелотворним дејствовањем претпоставка је и услов за остварење европских интеграционих процеса, као и приступање Свјетској трговинској организацији (WTO - World Trade Organization).

У овом документу наводе се услови и мјере којима се постиже оспособљавање Института за интелектуалну својину Босне и Херцеговине да би, уз своје актуелне основне надлежности, могао да преузме и нове надлежности којима ће иницирати, координисати, те дати потребни допринос за успостављање, развој и дејствовање новог система интелектуалне својине Босне и Херцеговине као претпоставке не само за постизање задовољавајућег економског развоја него и за остварење европских интеграционих процеса, као и приступање Свјетској трговинској организацији (WTO).

5. ОСНОВНЕ КОМПОНЕНТЕ И ЊИХОВА УЛОГА У УСПОСТАВЉАЊУ, РАЗВОЈУ И ДЕЈСТВОВАЊУ НАЦИОНАЛНОГ СИСТЕМА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ

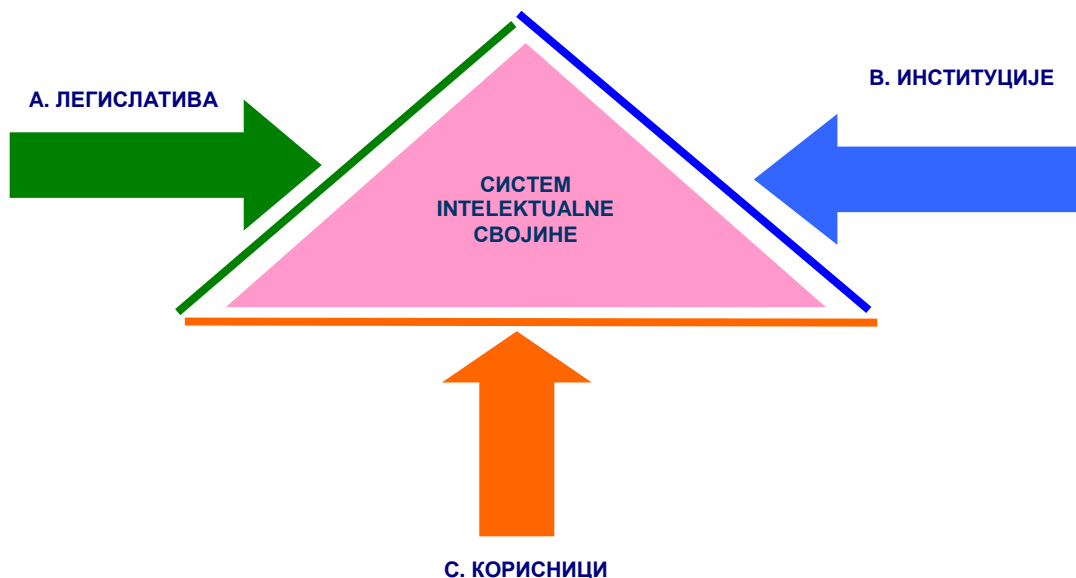
5.1. Основне компоненте националног система интелектуалне својине

Постизање и остваривање системске заштите интелектуалне својине претпоставља постојање и функционисање обимног скупа закона у чијем спровођењу учествује низ институција и учесника.

Системско разматрање интелектуалне својине у националним оквирима може да се очигледно прикаже путем три основне компоненте: *легислатива – институције – корисници* које представљају предуслове за заштиту остварених резултата знања у интересу ентитета и појединаца који су их остварили, али пружа низ могућности и начина стављања тих резултата у функцију постизања глобалне конкурентности производа и услуга.

Дејствовањем свих тих компоненти, које се ослањају на постојање одговарајућих ресурса, капацитета, претпоставки и услова, систем интелектуалне својине постаје моћно оруђе за трансформацију резултата креативности у одређени облик права, као основа за стицање капитала и угледа.

Дакле, национални систем интелектуалне својине може симболички да се предочи као троугао састављен од трију основних компоненти:

Поједине наведене компоненте састоје се од елемената као што слиједи:

А. ЛЕГИСЛАТИВА:

- Међународне конвенције и уговори у подручју интелектуалне својине,
- Закони који се односе на интелектуалну својину,
- Подзаконски акти (правилници и спроведбени акти),
- Методологија о поступању Института у релевантним управним поступцима за права индустријске својине.

В. ИНСТИТУЦИЈЕ, чија је надлежност:

- Припрема и предлагање легислативе у подручју права интелектуалне својине,
- Припрема и предлагање међународних конвенција, уговора и споразума у подручју интелектуалне својине,
- Вођење поступака за додјелу права индустријске својине,
- Остваривање права интелектуалне својине правним инструментаријем из надлежности суда, тужилаштва, тржишне инспекције, поступка на граници, полиције,

пољопривреде, удружења за колективно остваривање ауторског права и сродних права.

С. КОРИСНИЦИ:

- a. Подносиоци пријава за заштиту индустријске својине (домаћи и страни),
- b. Корисници информационих фондова у подручју интелектуалне својине,
- c. Аутори и титулари по основу ауторског права и сродних права.

Дејствовање сваког националног система интелектуалне својине претпоставља постојање и дјелотворно дејствовање свих трију наведених компоненти, што значи:

- широки **легислативни** оквир којим се на територији поједине државе успостављају правни основ и механизам заштите остварених резултата знања;
- дејствовање низа надлежних **институција** које обезбјеђују како успостављање права, тако и остваривање тих стечених права;
- постојање многобројних и разноврсних **корисника**, ентитета и појединачних активних у употреби интелектуалне својине.

Резултат синергије наведених компоненти су изградња и имплементирање модела којим се постиже стављање заштићених резултата креативних активности у функцију економског и друштвеног развоја.

Да би све потенцијалне могућности које тако конципиран систем интелектуалне својине пружа друштву дошле до изражаја, мора да постоји и амбијент у којем су све компоненте присутне и функционалне.

Недостатак било које од њих доводи у питање дејствовање система интелектуалне својине као цјелине, што води стагнацији и назадовању привреде, мањку интереса за креативност и иновативност, а пословна клима губи виталност, конзистентност и увјерљивост.

5.2. Улога компоненти националног система интелектуалне својине

ЛЕГИСЛАТИВА

Легислативу у подручју интелектуалне својине творе национални закони и спроведбени прописи, те међународне конвенције и уговори. Међународне конвенције и уговори одражавају најновије свјетске домете који су резултат дејствовања и доприноса већине држава свијета које су окупљене у Свјетској организацији за интелектуалну својину (WIPO).

Из перспективе сваке поједине државе чланице WIPO-а потребно је обезбиједити праћење тих домета, те партиципирати у њиховој разради и усвајању и обезбиједити благовремено приступање и припрему услова за њихову имплементацију у националним оквирима.

Посебну обавезу представља легислатива успостављена унутар ЕУ, а исказана одређеним бројним директивама.

Кад је у питању национално законодавство у подручју интелектуалне својине, оно треба одражавати савремене трендове садржине и рјешења, али посебно мора бити усклађено са актуелним захтјевима ЕУ - интеграционим процесима, те приступањем WTO.

Да би то могло да се оствари на квалитетан и благовремен начин, у националним оквирима треба да постоји институција чија надлежност обухвата:

- Праћење примјене постојеће и развој нове националне легислативе, иновирање постојећих, те израда нових законских предлога;
- Сарадња са међународним организацијама (WIPO, UNECE, WCO, WTO), регионалним, прије свега ЕУ (ЕРО, ОНМ) и националним канцеларијама за интелектуалну својину у функцији развоја националне легислативне компоненте;
- Допринос развоју и дејствовању других националних институција чија надлежност обухвата и интелектуалну својину путем сарадње, те иницирања и обједињавања заједничких активности на легислативном плану с циљем дјелотворног дејствавања сваке поједине, као и свих тих институција заједно.

Такође, институција мора да располаже довољним ресурсима, прије свега довољним бројем едукованог и специјализованог особља за обављање послова у подручју интелектуалне својине.

ИНСТИТУЦИЈЕ

Битну компоненту за дејствовање националног система интелектуалне својине твори низ институција, међу којима се посебно истиче институција за признање права интелектуалне својине, вођењем поступака за додјелу права индустријске својине (у БиХ то је Институт за интелектуалну својину), а друге институције се убрајају у групу институција за остваривање права интелектуалне својине.

а) Институт за интелектуалну својину – институција за успостављање права интелектуалне својине

За дејствовање Института потребни су одређени капацитети (одговарајући број едукованог и специјализованог особља у подручју интелектуалне својине), као и одговарајућа материјална средства, те припадајући радни простор са канцеларијском и информатичком опремом за професионално, квалитетно и ажурно вођење поступака за додјелу права индустријске својине и пружање информатичких услуга, односно претраживање база података за:

- патенте
- знакове разликовања (жигови, индустријски дизајн, географске ознаке).

б) Институције за остваривање права интелектуалне својине

За остваривање права интелектуалне својине претпоставка је постојање и дејствовање одређеног броја институција чија надлежност обухвата и интелектуалну својину. Те институције треба да располажу одређеним капацитетима (одговарајући број едукованог и специјализованог особља за послове у подручју интелектуалне својине), као и одговарајућим материјалним средствима за професионално, квалитетно и ажурно спровођење активности, поступака и мјера из надлежности по основу интелектуалне својине.

КОРИСНИЦИ

Поједини национални систем интелектуалне својине добар је у толикој мјери у којој служи корисницима да његовом примјеном остваре дјелотворно и што брже постизање сопственог, а тиме и општенационалног привредног развоја.

Корисници система интелектуалне својине могу да се сврстају у 6 основних група:

- а) привредни системи,
- б) мали и средњи предузетници,
- в) развојно-истраживачке институције,
- г) високообразовне институције,
- д) занатлије,
- е) иноватори.

Развој корисничке компоненте система интелектуалне својине представља апсолутни национални интерес и приоритет као претпоставка за достизање стања и праксе конкурентског окружења у ЕУ, као и у глобалним оквирима.

Врло је важно код корисника постићи овладавање основима интелектуалне својине, што је неопходно за професионално, квалитетно и ажурно спровођење активности, поступака и мјера у функцији стицања, одржавања, промета права (пренос права, лиценција, залог и др.), остваривања, те употребе и капитализације сопствених домета заштићених неким од облика интелектуалне својине.

Искуство, а посебно актуелно стање у БиХ, указују да не треба очекивати да се сваки поједини корисник сâм оспособи и створи претпоставке за употребу интелектуалне својине како то намеће конкурентско окружење. Зато је потребно да се у оквиру националног система интелектуалне својине предвиде одговарајући ресурси који би иницирали и учествовали у процесима којима би се обезбиједили примјерени капацитети за развој корисника (одговарајући број едукованог и специјализованог особља у подручју интелектуалне својине у институцијама, али и код корисника, као и материјална средства за развој јавне свијести). Важан сегмент овог процеса представљају и заступници за заштиту индустријске својине и адвокати у чијој дјелатности је и подручје права интелектуалне својине.

Да би се постигли успостављање, развој и дејствовање система интелектуалне својине, уз три наведене компоненте, мора да постоји свијест шире друштвене заједнице, односно на свим нивоима националне вертикале, од највиших инстанци извршне, па и законодавне власти, преко управљачких структура у научном, истраживачком, развојном, високообразовном, те укупном привредном сектору, све до појединаца који партиципирају као извршиоци у тим секторима, треба да буду препознате вриједност и важност ефикасног функционисања система интелектуалне својине.

5.3. Корелација националних, регионалних и свјетских система интелектуалне својине

Приликом успостављања, те омогућавања дјелотворног дејствовања, а посебно развоја националног система интелектуалне својине, неопходно је узети у обзир да, осим националних система интелектуалне својине, изузетно важну улогу на свјетској сцени имају регионални и глобални системи заштите интелектуалне својине. То је резултат снажних интеграционих и глобализационих процеса, што све намеће потребу јачања, прије свега, сарадње са ЕУ путем хармонизације легислативе интелектуалне својине, али и обједињавање административних процеса заштите интелектуалне својине с циљем рационализације и повећања ефикасности.

Примијењена рјешења обухватају заједничку употребу постојећих ресурса, уједначавање трошкова, оснивање заједничких институција (канцеларија, судова), употребу заједничких база података, спровођење обједињених поступака потпуног испитивања патената унутар регионалних организација.

Регионална сарадња довела је до оснивања и дејствовања регионалних канцеларија интелектуалне својине које спроводе поступке додјеле права интелектуалне својине, те на тај начин повећавају квалитет и ефикасност и смањују трошкове стицања интелектуалне својине.

Иако свака земља чланица Организације уједињених нација самостално, поштујући при томе заједничка договорена правила, уређује стицање и искоришћавање права интелектуалне својине на својој територији, успостављене су регионалне канцеларије за

индустријску својину које поступке стицања и одржавања на снази неког од облика индустријске својине спроводе обједињено за више земаља.

Водећа институција у подручју интелектуалне својине у глобалним размјерама јесте, без сумње, Свјетска организација за интелектуалну својину (World Intellectual Property Organization - WIPO).

WIPO је једна од 16 специјализованих агенција Организације уједињених нација са сједиштем у Женеви. Основан је 1970. године, а данас окупља 184 државе (више од 90% свих земаља у свијету). WIPO администрује 21 међународни уговор (15 у подручју индустријске својине и 6 у подручју ауторског права).

Регионалне канцеларије

Тренутно у свијету дејствују сљедеће регионалне канцеларије:

КАНЦЕЛАРИЈА	ДЕЈСТВУЈЕ ОД	ЧЛаницЕ	СЈЕДИШТЕ	ТИП И.В.
European Patent Office (EPO)	1977.	34 европске земље	Хаг, Минхен, Берлин	Патенти
ОИМ (Office for Harmonization of the Internal Market)	1996.	27 земаља ЕУ	Аликанте (Шпанија)	Жиг Заједнице и индустријски дизајн Заједнице
Euroasian Patent Office	1994.	11 земаља бившег СССР-а	Москва	Патенти
African Intellectual Property Organization	1962.	15 земаља француског говорног подручја у Африци	Камерун	Индустријска својина
African Regional Industrial Property Organization (ARIPO)	1976.	14 земаља енглеског говорног подручја у Африци	Зимбабве	Индустријска својина
Patent Office of the Gulf Cooperation Council	1999.	6 земаља Gulfa	Ријад	Патенти

6. СТАЊЕ ПОСТОЈЕЋЕГ СИСТЕМА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Актуелно стање постојећег система интелектуалне својине БиХ представља полазни основ за дефинисање садржине и размјера промјена којима би се успоставио нови савремени систем интелектуалне својине БиХ.

Приказ актуелног стања прикладно је дати путем приказа трију основних компоненти: [легислатива – институције - корисници](#).

Садржина и размјере потребног унапређења заштите интелектуалне својине БиХ произилазе првенствено из:

- ✚ Употребе интелектуалне својине за постизање економског развоја БиХ у складу са потребама конкурентског окружења у ЕУ, али и глобално;
- ✚ Процеса приступања WTO-у који је започео 1999. год., а у оквиру ког се очекује да се легислатива у подручју интелектуалне својине усагласи са Споразумом TRIPS;
- ✚ Приступања БиХ ССП за шта су преговори с ЕУ започели 2005. год., а из којих произилази потреба унапређења заштите интелектуалне својине у складу са TRIPS-ом и *Acquis Communautaire*, односно испуњења обавеза из *Привременог споразума о трговини и трговинским питањима* између Европске заједнице, с једне стране, и Босне и Херцеговине, с друге стране («Службени гласник БиХ – Међународни уговори» број 5/08).

Унапређењем постојећег система тако да он удовољава наведеним захтјевима успоставио би се нови савремени систем интелектуалне својине БиХ.

6.1. Легислатива

6.1.1. Национални закони и спроведбени прописи

Преглед бх. закона и спроведбених прописа у подручју интелектуалне својине који важе и који су у припреми дат је у сљедећој табели:

	NO.	LAW/REGULATION	PUBLISH
ВАЖЕ	1.	Закон о ауторском праву и сродним правима у Босни и Херцеговини	„Службени гласник БиХ” бр. 7/02, 32/02 и 76/06
	2.	Закон о индустријској својини у Босни и Херцеговини	„Службени гласник БиХ” бр. 3/02 и 29/02
	3.	Закон о заштити нових биљних сорти	„Службени гласник БиХ” број 46/04
	4.	Закон о административним таксама	„Службени гласник БиХ” бр. 16/02, 19/02 и 43/04
	5.	Правилник о жигу	„Службени гласник БиХ” број 22/02
	6.	Правилник о индустријском дизајну	„Службени гласник БиХ” број 22/02
	7.	Правилник о географским ознакама	„Службени гласник БиХ” број 22/02
	8.	Правилник о поступку за признање патента	„Службени гласник БиХ” број 22/02
	9.	Правилник о стручним критеријумима за обављање дјелатности остваривања ауторског права и сродних права	„Службени гласник БиХ” број 10/02
	10.	Одлука о посебним трошковима поступка за стицање, одржавање и промет права индустријске својине	„Службени гласник БиХ” број 29/02
	11.	Одлука о оснивању Комисије за жалбе	„Службени гласник БиХ” број 45/08
	12.	Правилник о стручном испиту за заступнике за индустријску својину и Програм полагања стручног испита	„Службени гласник БиХ” број 26/05
	13.	Одлука о условима за упис у Регистар заступника за индустријску својину	„Службени гласник БиХ” број 26/05
	14.	Кривични закон, чл. 242 до 246	„Службени гласник БиХ” број 37/03
У ПРИПРЕМИ	1.	Закон о ауторском праву и сродним правима	Крајњи рок за израду нацрта закона је август 2009.
	2.	Закон о колективном остваривању ауторског и сродних права	
	3.	Закон о патентима	
	4.	Закон о жигу	
	5.	Закон о индустријском дизајну	
	6.	Закон о географским ознакама	
	7.	Закон о топографији интегрисаних кола	
	8.	Закон о заштити биљних сорти	

6.1.2. Мултилатерални споразуми

Преглед међународних конвенција и уговора у подручју интелектуалне својине који важе у БиХ, који су у поступку ратификације, те који су у припреми дат је у сљедећој табели:

	NO.	КОНВЕНЦИЈЕ/ CONVENTIONS	ВАЖЕ ОД
У ВАЖЕЊУ	1.	Конвенција о оснивању Свјетске организације за интелектуалну својину WIPO// Convention Establishing the World Intellectual Property Organization	од 1.3.1992. године на основу Декларације о континуитету чланства бивше СФРЈ, коју је Влада РБиХ депоновала код Међународне канцеларије Свјетске организације за интелектуалну својину (WIPO). Одлука о преузимању и примјењивању прописа („Службени лист РБиХ ” број 25/93 (Преглед међународних мултилатералних уговора)
	2.	Паришка конвенција за заштиту индустријске својине // Paris Convention for the Protection of Industrial Property	
	3.	Мадридски аранжман о међународној регистрацији жигова // Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks	
	4.	Ничански аранжман о међународној класификацији робе и услуга с циљем регистрације жигова // Nice Agreement Concerning the International Classification of Goods and Services for the Purpose of the Registration of the Marks	
	5.	Локарнски споразум о установљењу међународне класификације за индустријски дизајн // Locarno Agreement Establishing an International Classification for Industrial Designs	
	6.	Бернска конвенција за заштиту књижевних и умјетничких дјела // Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works	
	7.	Конвенције у вези са дистрибуцијом програма путем сигнала који се преноси сателитом // Convention Relating to the Distribution of Programme - Carrying Signals Transmitted by Satellite	
	8.	Универзална конвенција о ауторском праву // Universal Copyright Convention	
	9.	Уговор о сарадњи у подручју патената (PCT) // Patent Cooperation Treaty	7.9.1996.
	10.	Споразум између Савјета министара Босне и Херцеговине и Европске патентне организације (ЕРО) о сарадњи у подручју патената (Cooperation and Extension Agreement) („Службени гласник БиХ - Међународни уговори” број 02/04)	1.12.2004.
	11.	Уговор о закону о жигу // Trademark Law Treaty	22.12.2006.
	12.	Сингапурски уговор о закону о жигу (Ревидирани уговор о закону о жигу) и завршни акт усвојен на Дипломатској конференцији у Сингапуру// Singapore Treaty on the Law on Trademarks and the Final Act Adopted by the Diplomatic Conference in Singapore	31.3.2006.
	13.	Уговор о интелектуалној својини у вези са интегрисаним колима // Treaty on Intellectual Property in Respect of Integrated Circuits	8.3.2007.

У ПОСТУПКУ РАТИФИКАЦИЈЕ	1.	Конвенција о заштити произвођача фонограма од неовлашћеног умножавања њихових фонограма // Convention for the Protection of Producers of Phonograms against Unauthorized Duplications of their Phonograms	17.6.2008. Предсједништво БиХ донијело одлуку о сагласности за ратификацију - очекује се депоновање инстр. ратификације
	2.	Међународна конвенција о заштити умјетника извођача, произвођача фонограма и организација за радио-дифузију // International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations	17.6.2008. Предсједништво БиХ донијело одлуку о сагласности за ратификацију- очекује се депоновање инстр. ратификације
	3.	Протокол у вези са Мадридским аранжманом о међународном регистровању жигова // Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks	Протокол ступа на снагу за БиХ 27. јануара 2009.
	4.	Будимпештански споразум о међународном признавању депозита микроорганизама у сврху патентног поступка // Budapest Treaty on the International Recognition of the Deposit of Microorganisms for the Purposes of Patent Procedure	Уговор ступа на снагу за БиХ 27. јануара 2009.
	5.	Уговор о међународној класификацији патената // Strasbourg Agreement Concerning the International Patent Classification	Уговор ступа на снагу за БиХ 27. октобра 2009.
	6.	Хашки споразум у вези са међународном регистрацијом индустријског	Уговор ступа на снагу за

	дизајна (Женевски акт 1999) // Haque Agreement Concerning the International Registration of Industrial Design	БиХ 27. децембра 2008.
--	---	------------------------

У ПРИПРЕМИ	1.	Бечки уговор о установљењу међународне класификације фигуративних елемената у сврху регистрације жига // Vienna Agreement Establishing an International Classification of the Figurative Elements of Marks	Припремљени основи за приступање БиХ међународним конвенцијама – континуирано а најкасније до јуна 2010.
	2.	WIPO - Уговор о ауторском праву // WIPO Copyright Treaty	
	3.	WIPO - Уговор о извођачима и фонограмима // WIPO Performances and Phonograms Treaty	
	4.	Уговор о закону о патенту // Patent Law Treaty	
	5.	Међународна конвенција о заштити нових биљних сорти // International Convention for the Protection of New Varieties of Plants	
	6.	Уговор о заштити олимпијских симбола из Најробија // Nairobi Treaty on The Protection of the Olympic Symbol	
	7.	Лисабонски споразум о заштити ознака поријекла и њиховом међународном регистровању // Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origine and their International Registration	
	8.	Мадридски споразум о сузбијању лажних и преварних ознака на роби // Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods	

6.2. Институције за успостављање и остваривање права интелектуалне својине

6.2.1. Институција за успостављање права интелектуалне својине – [Институт за интелектуалну својину БиХ](#)

а) Основни подаци о Институту

Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине је правни сљедник Института за стандардизацију, мјеритељство и интелектуалну својину Босне и Херцеговине, који је основан 1. октобра 1992. године. Од тада три закона су регулисала статус овог Института. У септембру 2004. године донесен је Закон о оснивању Института за интелектуалну својину Босне и Херцеговине (*“Службени гласник БиХ“ број 43/04*, у даљњем тексту: Закон о оснивању), као самосталне државне управне организације. Процес раздвајања Института претходника (БАСМП) на три одвојене државне институције трајао је до краја 2006. године. Одлуком од 29. децембра 2006. године Институт је преузео послове у подручју интелектуалне својине, који су се обављали у Институту за БАСМП, те од 1. јануара 2007. године обавља послове из своје надлежности као самостална институција.

б) Надлежност Института

Сходно члану 7 Закона о оснивању, Институт је надлежан за:

- ✚ подручје **заштите индустријске својине**: вођење поступка за стицање, одржавање, промет и престанак права на патент, робни и услужни жиг, индустријски дизајн и географску ознаку, управне послове на заштити топографије интегрисаних кола (Layout-Designs);
- ✚ подручје **ауторског права и сродних права**: обављање управних и стручних послова који се односе на права аутора на дјелима из подручја књижевности, науке, умјетности, права умјетника извођача, произвођача фонограма, права организација за радио-дифузију; надзор над радом удружења за колективно остваривање ауторских права;

- ✚ **информационо-документационе послове** у складу са стандардима WIPO-а и законима и спроведбеним прописима који уређују подручје интелектуалне својине;
- ✚ **припремање основа за приступање БиХ** међународним конвенцијама, уговорима и споразумима у подручју интелектуалне својине;
- ✚ **остваривање међународне сарадње** са институцијама других држава и међународним организацијама за спровођење интелектуалне својине;
- ✚ **публицистичку дјелатност** у подручју интелектуалне својине.

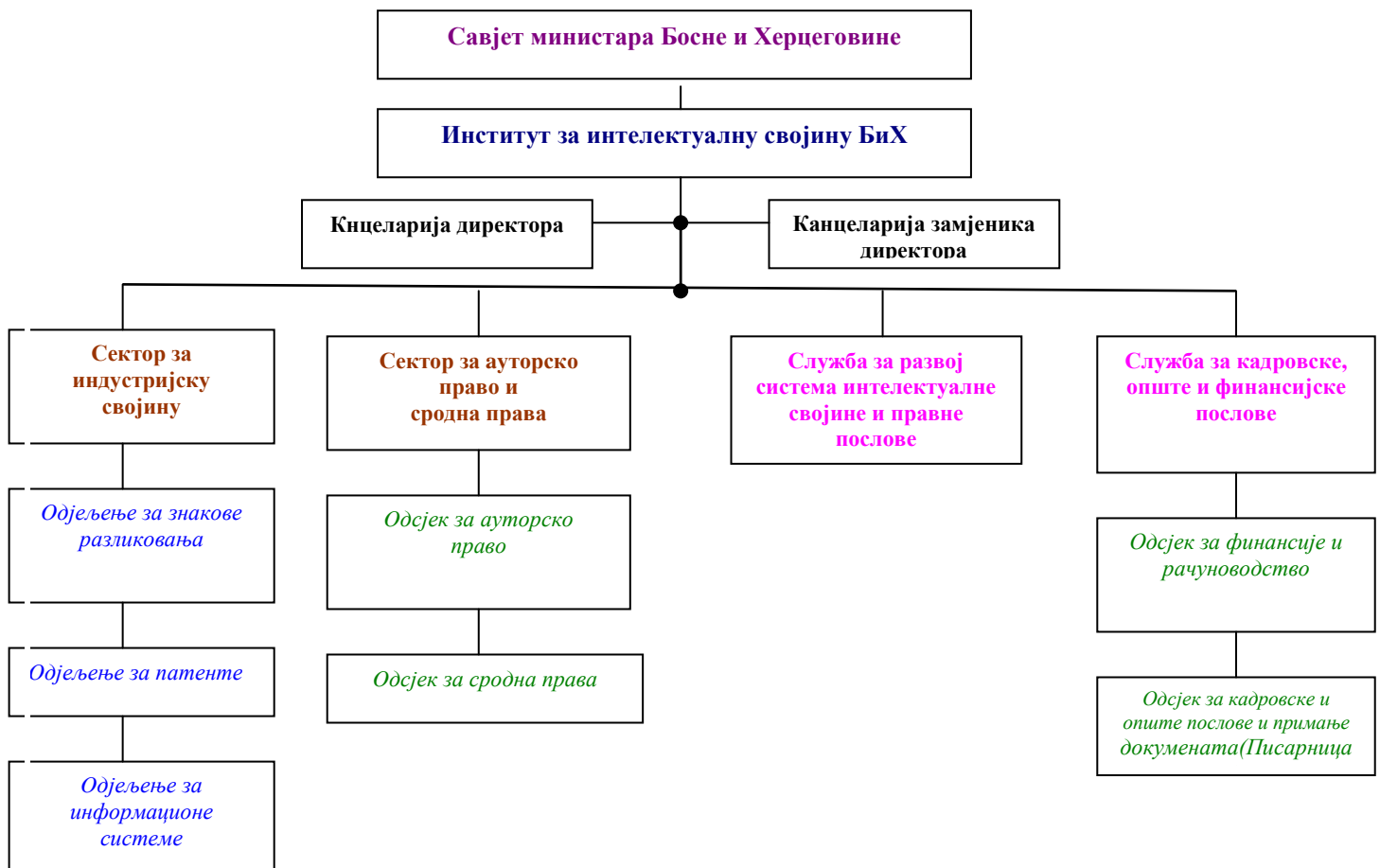
с) Организациона структура Института:

Организациона структура је уређена Правилником о унутрашњој организацији Института за интелектуалну својину БиХ, који је усвојен на 117. сједници Савјета министара БиХ, одржаној 4. маја 2006. године. Према Правилнику, за обављање послова из надлежности Института уређене су основне организационе јединице, и то:

- 1) Канцеларија директора и Канцеларија замјеника директора,
- 2) Сектор за индустријску својину,
- 3) Сектор за ауторско право и сродна права,
- 4) Служба за развој система интелектуалне својине и правне послове,
- 5) Служба за кадровске, опште и финансијске послове.

Послови из надлежности Института обављају се у сједишту Института у Мостару, те у испоставама у Сарајеву и Бањој Луци.

Организациона шема Института:

Као што се види из организационе шеме, у Институту дејствују 2 сектора, 2 службе, 3 одјељења и 4 одсјека.

с) Особље

Институт тренутно има 37 запослених, од чега око 63% особља има високу стручну спрему и 37% има вишу или средњу стручну спрему.

	ФАКУЛТЕТСКО ОБРАЗОВАЊЕ		СРЕДЊА ИЛИ ВИША СПРЕМА
БРОЈ И ПРОФИЛ	ПРАВНИ	8	
	ТЕХНИЧКИ	13	4
	ОСТАЛИ	2	10
БРОЈ ГОДИНА У ИНСТИТУТУ	ВИШЕ ОД 5	5	7
	ИЗМЕЂУ 3 и 5		
	ИЗМЕЂУ 1 и 3	6	3
	МАЊЕ ОД 1	12	4

Према садашњем плану запошљавања, предвиђено је да Институт у коначници има 64 запослена, а да до краја 2008. год. достигне број од 44 радника.

У Прегледу 1 наводи се број и распоред особља према организационим јединицама, и то садашњи број радника (стање 1.12. 2008. год.) и број радника који је одобрен за запошљавање у Институту на основу Правилника о унутрашњој организацији Института и Закона о буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2008. годину («Службени гласник БИХ» број 17/08).

Преглед 1: Актуелна организациона структура Института

САВЈЕТ МИНИСТРА БиХ

ИНСТИТУТ ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНУ СВОЈИНУ БиХ

УРЕД ДИРЕКТОРА (2)

УРЕД ЗАМЈЕНИКА ДИРЕКТОРА (1)

СЕКТОР ЗА ИНДУСТРИЈСКО ВЛАСНИШТВО			СЕКТОР ЗА АУТОРСКО ПРАВО И СРОДНА ПРАВА		СЛУЖБА ЗА РАЗВОЈ СИСТЕМА И.В И ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ		СЛУЖБА ЗА КАДРОВСКЕ, ОПШТЕ И ФИНАЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	
Одјел за знакове разликовања	Одјел за патенте	Одјел за информацијске системе	Одјек за ауторско право	Одјек за сродна права			Одјек за финансије и рачуноводство	Одјек за кадровске и опште послове и приманје докумената (Писарница)
Садашњи број радника								
37* (34 + 3***)								
9	9	5	1	1		2	2	5
23			2			2	7	
Предвиђени број радника								
64								
16	17	6	3	3		4	3	6
1**+39			1**+6			1** + 4	1**+9	

(*) Стање 1.12. 2008. службе

(***) Канцеларија директора и замјеника директора

(**) Водитељ сектора или

d) Поступци додјеле права индустријске својине

Додјела патената

У складу са важећом легислативом, Институт додјељује патенте у поступку који обавезује подносиоца пријаве да достави ваљане доказе да његов проналазак испуњава услове патентбилности. Тако, Институт додјељује патент на основу додијеленог европског патента за исти проналазак, или, ако није додијелен европски патент, патент који је по потпуном испитивању додијелила нека установа која, у смислу члана 32 Уговора о сарадњи у подручју патената, има статус међународне установе за претходно испитивање или други патентни институт с којим је Институт склопио одговарајући споразум (сада је на снази споразум са Аустријском патентном канцеларијом).

Такав систем не захтијева велики број лица за вођење поступка додјеле патента, те је практички једина прихватљива алтернатива за мале земље у којима стране пријаве представљају главнину и долази посредством РСТ и ЕРС.

У сљедећој табели дати су подаци о броју патентних пријава домаћих подносилаца у БиХ и неким земљама регије:

	БРОЈ СТАНОВНИКА у МИЛИОНИМА	БРОЈ ПРИЈАВА ДОМАЋИХ ПОДНОСИЛАЦА					
		2005.		2006.		2007.	
		УКУПНО	НА МИЛИОН СТАНОВН ИКА	УКУПНО	НА МИЛИОН СТАНОВН ИКА	УКУПНО	НА МИЛИОН СТАНОВН ИКА
БиХ	4.6	66	14,3	55	12,0	61	13,3
ХРВАТСКА	4.5	362	80,4	318	70,6	344	76,4
СЛОВЕНИЈА	2.0	344	172,0	287	143,5	331	165,5
СРБИЈА	8.0	372	46,5	432	54,0	406	50,75

Ако упоредимо број домаћих патентних пријава на милион становника у БиХ и неким околним земљама, показује се да је БиХ у значајном дефициту.

Та чињеница говори да код корисника у БиХ (привредни системи, средње и мало предузетништво, научноистраживачке институције) недостају традиција и свијест о улози и важности патентног система у технолошком развоју поједине фирме, али и земље у цјелини. Уз то, може да се закључи и да њихове могућности нису адекватне потребама спровођења и финансирања стицања индустријске својине у земљи и иностранству.

Додјела жига и индустријског дизајна заснива се на супстанцијалном испитивању пријава, које представља много сложенији систем који захтијева сасвим одређени број лица и расположиве услове. Резултат тенденције сталног раста пријава жигова, с једне стране, и недовољних капацитета Института, с друге стране, у протеклом периоду био је да није постигнута жељена ажурност у спровођењу поступака за признање права. Такво стање је разумљиво имајући у виду да, осим поступака признања права, Институт води и поступке проглашавања ништавим рјешења, поступке престанка жига због неупотребе, поступке одржавања права у важности, уписе лиценци, франшизе и преноса права, поступке раздвајања пријаве жига, поступке раздвајања жига, уписе

заступника, уписе свих статусних промјена (промјена назива, адресе, спајања предузећа и др.)

Стање у погледу додјеле индустријског дизајна је повољније захваљујући чињеници да се ради о мањем броју пријава и релативно једноставнијем поступку, тако да је вријеме обраде пријава за заштиту индустријског дизајна просјечно 1 година.

е) Ауторско право и сродна права

За разлику од права индустријске својине, ауторско право и сродна права стичу се без спровођења управног поступка и она битно зависе од ефикасног система остваривања права интелектуалне својине.

У складу са постојећим законом, Институт има одређене компетенције у подручју ауторског права и сродних права. Институт издаје дозволе за дејствовање организација за колективно остваривање.

У овом тренутку у БиХ дејствују четири организације, односно удружења која су добила дозволу од Института за колективно остваривање ауторског права и сродних права:

SINE QUA NON – овлашћена за остваривање ауторског права и права умјетника извођача,

УЗУС – овлашћена за остваривање права умјетника извођача,

КВАНТУМ – овлашћена за права произвођача фонограма,

ЕЛТА-КАБЕЛ – овлашћена за остваривање ауторског права и права радио-дифузних организација.

Због непрецизне регулисаности надлежности Института у поступку административног надзора над радом удружења за колективно остваривање ауторског и сродних права, услова за успостављање организација за колективно остваривање ауторских права, њихових обавеза према носиоцима права, корисницима и заштићеном материјалу, методе извјештавања Института, обима и природе надзора Института над њиховим радом, долази до неспоразума међу организацијама и конфузије међу корисницима.

За побољшање такве ситуације нужно је спровести:

- легислативне промјене у складу са доказаним законским рјешењима, искуству и пракси земаља у регији и Европи,
- ревизију изданих дозвола организацијама за колективно остваривање ауторског права и сродних права,
- изградњу свијести носилаца права и корисника о интелектуалној својини,
- унапређење техничке подршке.

f) Информатичка опрема

С обзиром на то да је Институт до 2006. године био дио бившег Института за стандардизацију, мјеритељство и интелектуалну својину БиХ (БАСМП), који је имао сједиште у Сарајеву, главнина информатичких ресурса (HW и базе података) је смјештена у Сарајеву.

Информатичка инфраструктура у *branch office* у Сарајеву састоји се од:

- ✚ локалне мреже (Интранет) - ETHERNET 100Mbps/1Gbps,
- ✚ DSL веза на Интернет – изнајмљена линија 1Gbps,
- ✚ сервера (database i file server, domain controller, firewall), 19 радних станица,
- ✚ операционог система Windows, Symantec AV, Backup & Disaster recovery strategy, MS Office 2000/XP, Corel, OCR Iris,
- ✚ базе података пријављених и признатих права индустријске својине (жигови, патенти, индустријски дизајн, географске ознаке), базе података о промету права (пренос, лиценце, залога), овлашћењима заступника, интерне базе података за контролу и евидентирање уплата административних такси и посебних трошкова поступка за радње у поступцима стицања права индустријске својине и информатичке услуге, те база улазне и излазне поште (протокол), развијене су *in house* на MS Access платформи. Подаци из база података користе се за израду управних аката, потврда, сертификата, исправа о правима индустријске својине и службеног гласника.

Информатичка инфраструктура у сједишту Института у Мостару састоји се од:

- ✚ локалне мреже (Интранет) - ETHERNET 100Mbps,
- ✚ ADSL 2 Gbps веза на Интернет,
- ✚ сервера (database i file server, domain controller, firewall), 12 радних станица,
- ✚ операционог система Windows, Symantec AV, Backup & Disaster recovery strategy, MS Office 2000/XP, Corel, OCR Iris,
- ✚ базе података за индустријски дизајн, о заступницима за заштиту индустријске својине, жалбама на рјешења Института, развијене су *in house* на MS Access платформи. Подаци из база података користе се за израду управних аката, потврда, сертификата, исправа о индустријском дизајну, сертификата и “Службеног гласника Института”.

Сједиште Института у Мостару, те *branch offices* у Сарајеву и Бањој Луци повезани су путем VPN од маја 2008. године.

g) Финансирање

Институт се финансира из буџета институција Босне и Херцеговине, те је за 2008. год. у ту сврху одобрено 1.413.626,00 KM.

Институт доприноси у буџет институција БиХ средствима од наплате административне таксе и посебних трошкова поступка за радње у поступцима

стицања, одржавања и промета права индустријске својине, уписа у регистар и обнове уписа у регистар заступника за индустријску својину, те пружањем информационих и других услуга из своје надлежности, тако да је у 2007. год. по том основу уплаћено 1.240.500,00 КМ.

Осим тога, учествовањем Института у спровођењу поступака на основу чланства у међународним конвенцијама током 2007. год. у буџет институција БиХ уплаћено је на основу Мадридског аранжмана о међународној регистрацији жигова 588.225,00 CHF и на основу Споразума о сарадњи и проширењу са Европском патентном организацијом 389.079,00 евра.

6.2.2. Институције за остваривање права интелектуалне својине

Права интелектуалне својине, пажљиво и детаљно дефинисана у многобројним међународним конвенцијама и уговорима, те у националним законима, која се додјељују или признају у оквиру система интелектуалне својине, била би потпуно негирана ако не би постојао систем њиховог остваривања („*a right without a remedy is no right at all*“).

Ефикасно остваривање права интелектуалне својине витална је компонента у унапређењу и подстицању коректне конкуренције у тржишно оријентисаној економији, али и у испуњавању међународних обавеза у оквиру Споразума TRIPS, као и услова за интеграционе процесе у ЕУ.

Остваривање права интелектуалне својине стечених на основу легислативе у подручју интелектуалне својине (Закон о индустријској својини, Закон о ауторском праву и сродним правима, међународне конвенције) обезбјеђују бројне институције у складу са својим надлежностима и овлашћењима.

Треба истаћи Споразум TRIPS који спецификује одређени минимални стандард за остваривање права интелектуалне својине. Све чланице обавезне су примијенити те стандарде који укључују Општа правила, Цивилне и административне процедуре и лијекове, Привремене мјере, Специјалне мјере на граници и Кривичне процедуре. На тај начин је носиоцима права интелектуалне својине обезбијеђена асистенција инстанци државне власти, као што су судови, полиција, царина и остале административне агенције, у заштити и остваривању њихових права.

Приказ институција за остваривање интелектуалне својине, правни основ за њихово дејствовање у подручју интелектуалне својине у БиХ дати су у сљедећој табели:

ИНСТИТУЦИЈЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ		ПРОПИС О ОСНИВАЊУ
УПРАВА ЗА ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ		Закон о систему индиректног опорезивања у БиХ
ТРЖИШНА ИНСПЕКЦИЈА	Тржишна инспекција ФБиХ	Закон о инспекцијама у ФБиХ
	Тржишна инспекција РС	Закон о инспекцијама у РС
СУД БИХ		Закон о Суду Босне и Херцеговине
СУДОВИ		
АГЕНЦИЈА ЗА ИСТРАГЕ И ЗАШТИТУ (СИПА)		Закон о Државној агенцији за истраге и заштиту
САВЈЕТ ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА		Закон о заштити потрошача у Босни и Херцеговини
СЕКТОР ПОЉОПРИВРЕДЕ		Закон о пољопривреди, прехрани и руралном развоју

Оспособљеност Института за интелектуалну својину БиХ за ефикасан рад у стицању и остваривању права интелектуалне својине у БиХ дат је у сљедећој табели:

	Прописи о надлежности у погледу И.В.	Активности стицања и остваривања И.В.	Оспособљеност за рад према надлежности за И.В.			
			ОСОБЉЕ	ИСКУСТВО	ФИНАНСИЈЕ	
Институт за интелектуалну својину БиХ	Закон о индустријској својини	СТИЦАЊЕ И.В. Заштита индустријске својине	Дјелимично	Дјелимично, континуирано оспособљавање	Дјелимично	
	Закон о ауторском праву и сродним правима		Дјелимично	Дјелимично, континуирано оспособљавање	Дјелимично	
	Закон о оснивању Института за интелектуалну својину БиХ		Информационо-документациони послови у подручју И.В.	Дјелимично	Дјелимично, континуирано оспособљавање	Дјелимично
			Припрема основа за приступање БиХ међународним конвенцијама у подручју И.В.	Дјелимично	Дјелимично	Дјелимично
			Остваривање међународне сарадње у подручју И.В.	Дјелимично	Дјелимично	Дјелимично
			Публицистичка дјелатност у подручју И.В.	Дјелимично	Дјелимично	Дјелимично

6.3. Корисници интелектуалне својине

Као што је наведено, кориснике интелектуалне својине можемо да групишемо на сљедећи начин:

- привредни системи,
- мали и средњи предузетници,
- развојно-истраживачке институције,
- високообразовне институције,
- занатлије,
- иноватори.

Посматрајући њихову активност у стицању и употреби интелектуалне својине у БиХ путем броја и структуре домаћих пријава за заштиту индустријске својине, као једних од транспарентних показатеља, може да се констатује да употреба интелектуалне својине у БиХ није на задовољавајућем степену.

Дио објашњења за такво стање лежи у чињеници да наведене групе корисника, у правилу, немају довољно знања о систему индустријске својине и његовом утицају на пословну стратегију и постизање конкурентности. Систем интелектуалне својине оне доживљавају као сложен и скуп за употребу, те се сусрећу са потешкоћама не само у процедури правне заштите него и у управљању циклусом индустријске својине у који су укључени комерцијализација стечених права, употреба информационих патентних фондова, вредновање и остваривање индустријске својине.

Значајна препрека за интензивнију активност корисника у сфери подношења пријава за заштиту индустријске својине су материјална средства потребна за заштиту у земљи и иностранству, којима корисници у БиХ, у правилу, не располажу.

Актуелно стање у БиХ у погледу употребе интелектуалне својине у функцији привредног развоја далеко је од праксе која је заступљена у земљама конкурентског привредног окружења. Да би се достигло слично стање дјелотворне употребе индустријске својине у функцији привредног развоја, потребно је створити низ услова и спровести сасвим одређене активности којима, понајприје, треба да се превладају неповољне околности условљене историјом.

Остварење тог циља на задовољавајући квалитетан начин у прихватљиво кратком року премашује могућности којима самостално располаже сваки поједини ентитет у научном, истраживачко-развојном, високообразовном, те укупном привредном сектору. Прије свега, мали, па и средњи привредни ентитети, те они који дејствују самостално са сопственим ресурсима и искуствима не могу у потребном року да промијене стање тако да би оно било слично пракси која је заступљена у земљама конкурентског привредног окружења.

Зато је потребно дефинисати и спровести ширу друштвену акцију, основе које чине одговарајући програми, али и инфраструктурни механизми подршке који подразумевају материјална средства и специјалистичке консултантске услуге.

7. УСПОСТАВЉАЊЕ, РАЗВОЈ И ДЕЈСТВОВАЊЕ НОВОГ СИСТЕМА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Полазећи од постојећег система интелектуалне својине БиХ, уз обезбјеђење одређених претпоставки, могуће је у прихватљивом року успоставити нови систем интелектуалне својине БиХ.

7.1. Претпоставке за успостављање, развој и дејствовање новог система интелектуалне својине БиХ

Из разматрања у претходним главама произилази:

- У БиХ не постоје довољни капацитети који би били специјализовани, оспособљени и искусни за израду предлога легислативе у подручју интелектуалне својине у складу са актуелним, али и будућим потребама привредног развоја и приступања WTO и ЕУ;
- Неадекватна структурисаност и недовољни капацитети Института за све функције које проистичу из контекста постојећих надлежности, а тиме и обавеза које су постављене БиХ и које произилазе из захтјева WTO и ССП;
- Непостојање претпоставки (надлежност, ресурси) за дејствовање институција из институционалне компоненте која се односи на остваривања интелектуалне својине;
- Неразвијена корисничка компонента;
- Недовољан број овлашћених заступника за заштиту индустријске својине.

Да би нови систем интелектуалне својине БиХ дејствовао у складу са захтјевима који се њему постављају (привредни развој, WTO, ССП), нужно морају бити испуњене основне претпоставке у вези са комплетирањем система интелектуалне својине, и то у све три његове компоненте (легислатива, институције, корисници):

а) Легислатива

- Довољан кадровски ресурс, специјализован и оспособљен с потребним искуством за израду нових закона и подзаконских аката (број специјалиста, адекватна специјалистичка едукација и, по могућности, искуство у изради предлога закона);

б) Институције

- У Институту као институцији с постојећом надлежности која се односи на успостављање права интелектуалне својине треба дефинисати нове надлежности, те успоставити нову, томе одговарајућу организациону структуру са одређеним бројем организационих јединица (сектора, служби);
- Треба поунити кадровски капацитет Института, те набавити потребну опрему, обезбиједити адекватан радни простор и довољна финансијска средства;
- За институције за остваривање интелектуалне својине, које већ дејствују у оквиру својих надлежности, потребно је одредити њихову надлежност и за интелектуалну својину, те им обезбиједити адекватну кадровску поуну, квалитетну специјалистичку едукацију, просторне и материјалне услове за рад.

с) Корисници

- За кориснике система интелектуалне својине у БиХ потребно је дефинисати и спровести програме за упознавање с интелектуалном

својином и њеном употребом, те развити свијест о улози и значају интелектуалне својине;

- Подстакнути оснивање интерних канцеларија за интелектуалну својину у већим привредним ентитетима, а за мање обезбиједити друштвену подршку оснивањем и дејствовањем специјализованих агенција за интелектуалну својину;
- Обезбиједити добијање финансијских подршки под повољним условима за стицање и одржавање права индустријске својине у земљи и иностранству.

Обезбјеђење наведених претпоставки почива на укључености великог броја субјеката. Поставља се питање како постићи те промјене како би се брзо и квалитетно успоставио нови систем интелектуалне својине у БиХ.

Као оптимално рјешење, намеће се модел да све те активности иницира, координише и у великој мјери спроводи једна институција.

Као логично рјешење за ту улогу намеће се Институт, који већ сада има законска овлашћења у подручју интелектуалне својине, има институционалне везе с међународним системом интелектуалне својине, располаже одређеним бројем искусног и едукованог кадра, а уз то обезбјеђује и употребу директне везе са Савјетом министара БиХ, који је надлежан за рад Института.

Да би могао да испуни улогу у складу са новом надлежности по основу легислативе, институција и корисника, Институт треба да оформи и попуни:

- Сектор за развој система интелектуалне својине умјесто досадашње Службе за развој система интелектуалне својине и правне послове и одјељења која му припадају. Једно би било и Одјељење за сарадњу с институцијама за остваривање права интелектуалне својине;
- Сектор за информационо-комуникациону технологију и документацију који би наставио дејствовање постојећег Одјељења за информационе системе;
- Сектор за развој корисника и одјељења која њему припадају.

7.2. Улога Института у успостављању, развоју и дејствовању новог система интелектуалне својине у Босни и Херцеговини

Институт је једина институција у БиХ која, слиједећи своја законска овлашћења, своје институционалне везе с међународним системом интелектуалне својине, познавањем стручног подручја и искуством, има могућност да преузме нове надлежности, те тако утиче на развој и примјену цјелокупног новог система интелектуалне својине у БиХ. Према томе, Институт представља врховну институцију новог система интелектуалне својине БиХ, као што је то, уосталом, случај и у осталим државама регије и шире.

С обзиром на то да у данашње вријеме пословање све више поприма глобалне размјере, својом проширеном улогом Институт би обезбиједио потребну хармонизацију система интелектуалне својине, која захтијева све униформисаније инструменте креирања, признања и употребе интелектуалне својине.

Из прегледа датих у претходним главама може да се закључи да функционалне компоненте Института треба развити у неколико смјерова, како би се постигла оспособљеност за испуњавање свих задатака из постојећих, али и нових надлежности у контексту глобализационих процеса и предстојећих обавеза за БиХ (WTO, ССП...).

Првенствено је потребно повећати број радника и њихово специјалистичко образовање, спровести структуралне промјене, обезбиједити адекватни радни простор, развити примјену ICT, те повећати буџет Института и плате запослених.

Преузимањем нових надлежности и успостављањем одговарајућих организационих јединица, те обезбјеђењем услова за њихов рад, Институт као национална канцеларија за интелектуалну својину постаје доминантни дио институционалне компоненте новог националног система интелектуалне својине и представља његов нуклеус. Наиме, путем планирања и имплементације административног система заштите, путем трошкова у вези са стицањем и одржавањем права, административних и судских трошкова за остваривање права, те омогућавањем приступа јавности информационим фондовима интелектуалне својине значајно утиче на елементе економске политике.

На овај начин, према узору на већину земаља ЕУ, у надлежност Института улазе, осим спровођења поступка додјеле права индустријске својине и информационо-документационе активности у подручју интелектуалне својине, и промоција иновацијских активности, те посредовање и асистенција пословној заједници у интензивнијој и ефикаснијој употреби интелектуалне својине, али и припрема потребне легислативе у подручју интелектуалне својине.

У свим тим активностима незамјењиву улогу има употреба модерних технолошких трендова који информационо-комуникациону технологију доводе у средиште не само у спровођењу административних поступака додјеле права (брз, ефикасан, безбједан и транспарентан поступак) већ и у дисеминацији информација, унапређењу интелектуалне својине и развоју јавне свијести.

У свјетлу тих нових надлежности и модерних трендова Институту се постављају изазови и циљеви који могу да се остваре једино јачањем кадровског ресурса, успостављањем ефикасне и функционалне организационе структуре, интензивним развојем примјене информационо-комуникационе технологије и јачањем међународне сарадње.

8. СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ИНСТИТУТА У ФУНКЦИЈИ УСПОСТАВЉАЊА, РАЗВОЈА И ДЕЈСТОВАЊА НОВОГ СИСТЕМА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

8.1. Мисија и стратешки циљеви Института

МИСИЈА ИНСТИТУТА

Иницирање, координисање и партиципирање у реализацији успостављања, развоја и дејствовања новог система интелектуалне својине БиХ у складу са потребама за остваривањем економског развоја, као и захтјевима актуелних и предстојећих интеграционих процеса БиХ, те приступања WTO.

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

1. Јачање институционалних капацитета Института за интелектуалну својину БиХ ради оспособљавања за обављање послова из постојеће надлежности, као и из нових надлежности, што укључује покретање и успостављање, те дејствовање и развој свих трију компоненти новог система интелектуалне својине БиХ;
2. Стварање претпоставки за успостављање и унапређење легислативне компоненте новог система интелектуалне својине БиХ у складу са потребама за давање доприноса економском развоју БиХ, као и захтјевима интеграционих процеса, почев од актуелних захтјева по основу WTO/TRIPS и ЕУ/ССП;
3. Унапређење институционалних капацитета Института у складу са постојећом надлежности за спровођење квалитетних, ажурних, рационалних и транспарентних поступака додјеле права индустријске својине у БиХ у складу са критеријумима ЕУ и праксом;
4. Допринос изградњи институционалних капацитета и дејствовању институција чија надлежност обухвата и остваривање права интелектуалне својине у БиХ;
5. Допринос развоју корисника система интелектуалне својине БиХ изградњом јавне свијести о улози и значају интелектуалне својине у модерној привреди и друштву заснованом на знању, те стварање претпоставки за његову употребу у постизању конкурентности привреде БиХ.

8.2. Институционални капацитети Института у остваривању стратешких циљева Института

Да би Институт, у складу са новом надлежности, могао да преузме и изврши све задатке који предстоје у његовој новој улози успостављања, развоја и дејствовања новог система интелектуалне својине, неопходно је донијети стратешке мјере структуралног и функционалног развоја Института у складу са Стратегијом, те обезбиједити њихову примјену доношењем релевантних прописа и обезбјеђењем потребних ресурса (првенствено треба ојачати институционалне капацитете Института).

8.2.1. Редифинисање надлежности Института у складу са стратешким циљевима

Проширени обим надлежности Института у складу са стратешким циљевима отвара потребу за дефинисањем нове организационе структуре Института. Нови структурални облик произилази из актуелног дјелокруга рада Института, али и из задатака који се постављају Институту у контексту његове улоге у успостављању, развоју и дејствовању новог система интелектуалне својине, уважавајући при томе у највећој могућој мјери принципе функционалности, дјелотворности и обезбјеђења услова за квалитетан рад.

Предложена нова организациона структура представља рјешење компатибилно рјешењима у канцеларијама водећих европских земаља, а омогућиће дејствовање Института у складу са захтјевима који проистичу из проширене надлежности.

Нова организациона структура дата је у Прегледу 2.

Преглед 2: Нова организациона структура Института

САВЈЕТ МИНИСТРА БиХ															
ИНСТИТУТ ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНУ СВОЈИНУ БиХ															
КАНЦЕЛАРИЈА ДИРЕКТОРА (2)					КАНЦЕЛАРИЈА ЗАМЈЕНИКА ДИРЕКТОРА (2)										
СЕКТОР ЗА ПАТЕНТЕ		СЕКТОР ЗА ЗНАКОВЕ РАЗЛИКОВАЊА		СЕКТОР ЗА РАЗВОЈ СИСТЕМА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ			СЕКТОР ЗА ИСТ, ДОКУМЕНТАЦИЈУ И САРАДЊУ СА КОРИСНИЦИМА			СЛУЖБА ЗА КАДРОВСКЕ, ОПШТЕ И ФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВЕ					
Одјељење за административно-правне послове	Одјељење специјалиста за подручја технике	Одјељење за жигове	Одјељење за инд. дизајн и ознаке географског поријекла	Одјељење за ауторско право	Одјељење за сродна права	Одјељење за развој легислативе И.В.	Одјељење за сарадњу с институцијама за остваривање	Одјељење за развој међународне сарадње	Одјељење за поништаје и заступнике	Одјељење за развој примјене ИСТ	Одјељење за зајимање, класификовање и архивирање докумената	Одјељење за информације и сарадњу са окружењем	Одјељење за издаваштво	Одсјек за кадровске и опште послове	Одсјек за финансије и рачуноводство
9	8	8	3	3	3	5	3	3	3	4	4	7	3	3	6
1+17		1+11		1+20			1+18			1+9					

8.2.2. Функционални опис сектора и служби Института

Сектор за патенте

Активности Сектора су:

- поступци додјеле и одржавања права на патент;
- поступци проглашавања ништавим рјешења о додјели патента;
- учествовање у поступцима међународне заштите патента у складу са Уговором о сарадњи у подручју патената (РСТ), Будимпештанским споразумом о међународном депоновању микроорганизама у сврху патентног поступка, Конвенцијом о европском патенту (КЕР);
- учествовање у хармонизацији легислативе и регулативе у релевантном подручју;
- учествовање у међународној сарадњи у подручју патената;
- учествовање у унапређењу стручног подручја патената;
- информационо-документациони послови у подручју патената (претраживање националне и међународних база патената).

У припреми је нови закон о патентима према којем би поступак додјеле патената слиједио систем регистрације.

Сектор за знакове разликовања

Активности Сектора су:

- поступци додјеле и одржавања права на жиг и индустријски дизајн;
- поступци међународне заштите жига и индустријског дизајна у складу са Мадридским аранжманом и Протоколом уз Мадридски аранжман, те Хашким споразумом о међународној регистрацији индустријског дизајна;
- учествовање у хармонизацији легислативе и регулативе у релевантном подручју;
- учествовање у међународној сарадњи у подручју жигова и индустријског дизајна;
- учествовање у унапређењу стручног подручја жигова и индустријског дизајна;
- информационо-документациони послови у подручју жигова и индустријског дизајна (претраживање националне и међународних база жигова и индустријског дизајна).

У припреми су нови закон о жигу и закон о индустријском дизајну. Новим законом о жигу увео би се институт приговора (опозиције), што је концепт који данас превладава у ЕУ.

Круцијални разлози због којих се предлаже раздвајање досадашњег Сектора за индустријску својину на два нова сектора јесте чињеница да ће се, слиједећи предлог о изради нових сепаратних закона за патенте, жигове и индустријски дизајн, створити претпоставке за квалитетнији, бржи и транспарентнији поступак додјеле права индустријске својине.

Наиме, како би се отклонили дефицити у легислативним рјешењима (колективно остваривање ауторског права и сродних права, услови за регистровање ознака географског поријекла, додатна заштита за вина и алкохолна пића, well-known жигови...), те како би се повећали квалитет и флексибилност употребе легислативе у подручју интелектуалне својине у БиХ, припрема се 6 нових закона у подручју индустријске својине који би замијенили гломазне постојеће законе: Закон о

индустријској својини и Закон о ауторском праву и сродним правима који су у рјешењима умногоме преузети из бивше државе и више пута дограђивани.

Концепт да се подручје индустријске својине уреди сепаратним законима прихватила је и већина земаља ЕУ (Прилог 2).

Сектор за развој система интелектуалне својине

Сектор обавља сљедеће активности:

- учествовање у изради нацрта предлога закона, правилника и других прописа за спровођење и примјену закона којима се уређују права аутора књижевних, научних и умјетничких дјела (ауторско право), те права умјетника извођача, произвођача фонограма, база података и видеограма и организација за радио-дифузију (сродна права);
- стручна мишљења и објашњења у вези с примјеном и спровођењем закона;
- учествовање у међународној сарадњи у подручју ауторског права и сродних права;
- спровођење управног поступка по захтјевима за издавање рјешења о обављању дјелатности заступања у подручју остваривања ауторског права и сродних права;
- инспекцијски надзор над радом удружења аутора, те удружења носилаца сродних права која се баве колективним остваривањем ауторског права, односно сродних права.

Треба напоменути да се припрема нова легислатива у подручју ауторског права и сродних права (Закон о ауторском праву и сродним правима (*индивидуално остваривање*) и Закон о колективном остваривању ауторског и сродних права) која ће бити потпуно усаглашена с директивама ЕУ и WTO/TRIPS.

- Послови развоја система и поспјешења остваривања права интелектуалне својине;
- Праћење свих аспеката примјене легислативе и регулативе у подручју интелектуалне својине;
- Праћење остваривања индустријске својине;
- Остваривање сарадње с привредним субјектима-носиоцима права и њиховим асоцијацијама, надлежним судовима, царинском службом, полицијом и другим релевантним органима државне управе;
- Системско праћење развоја међународних прописа и доктрине на подручју интелектуалне својине;
- Иницирање, предлагање и учествовање у изради нацрта закона и других прописа у сврху остваривања система интелектуалне својине, као и хармонизације са осталим позитивним прописима и међународним стандардима у сврху испуњавања обавеза преузетих међународним уговорима;
- Надзирање и координација активности у поступку доношења закона и других прописа, те аката о ратификацији или приступању међународним уговорима на подручју интелектуалне својине;
- Праћење стручног подручја, доктрине и праксе осталих облика интелектуалне својине (повјерљиве информације, нелојална утакмица, биљне врсте,...);
- Иницирање и предузимање мјера за приступање уговорима и конвенцијама у подручју индустријске својине;

- Предлагање, разрада и координисање активности хармонизације релевантних прописа са захтјевима који произилазе из TRIPS-а (ССП.);
- Учествовање у остваривању сарадње с међународним, регионалним и националним организацијама, као и у раду сталних и повремених радних група и експертних одбора у подручју индустријске својине;
- Послови у вези са поништајем права индустријске својине;
- Послови у вези са заступницима у подручју индустријске својине.

Сектор за информационо-комуникациону технологију, документацију и сарадњу са корисницима

У наредном периоду у којем предстоји проширивање кадровског ресурса и интензивни развој функционалних компоненти Института очекује се повећање броја захтјева и потреба у подручју употребе информационо-комуникационе технологије (ICT) у свим сегментима дејствовања Института.

Све активности које се наводе имају као крајњи циљ повећање ефикасности поступка додјеле права индустријске својине и омогућавање најширем кругу корисника приступа и претраге података о патентима, жиговима, индустријском дизајну у БиХ, електронским базама података, те размјене података с институцијама ЕУ и WIPO-а.

Приступ техничким информацијама садржаним у патентним спецификацијама путем Интернета је круцијални корак у изградњи снажног утицаја интелектуалне својине на привредне и развојно-истраживачке активности у БиХ.

Кључна улога овог сектора односи се и на обезбјеђење доприноса развоју корисника система интелектуалне својине БиХ.

Едукација и промоција у подручју интелектуалне својине намећу се као нужност за стварање културе интелектуалне својине у друштву, што ће се постићи едукативним и промотивним активностима које првенствено треба да обухвате сљедеће циљане групе:

- привредне субјекте, мала и средња предузећа које треба охрабрити да користе интелектуалну својину као дио корпорацијске и маркетиншке стратегије;
- научноистраживачке и развојне институције које треба подстакнути да штите своја интелектуална рјешења, али и да користе информационе фондове у процесу истраживања и развоја;
- образовни систем на свим нивоима који образује младе стручњаке за друштво будућности;
- средства јавног саопштавања која морају имати лица која разумију појмове и терминологију интелектуалне својине како би могли коректно и исправно информисати најшири круг јавности о овом специфичном подручју.

За све њих Институт, уз помоћ и подршку државне администрације, треба обезбиједити подршку њиховом развоју, те континуирано едуковати о могућностима и погодностима које нуди интелектуална својина, као и о потреби њиховог оспособљавања за прихватање, анализу и имплементацију информација у подручју интелектуалне својине, које у огромним количинама емитују национални, регионални и глобални системи.

Потреба и оправданост тога су евидентне знајући да систем интелектуалне својине, посебно патенти, данас у свијету има кључну улогу у ширењу нових технолошких информација. Откривање бити проналаска објављивањем патентне пријаве повећава фонд технолошких знања и потенцијално смањује износе средстава утрошених у дуплицирање развојно-истраживачких процеса. Процењује се да патентни фондови садрже око 50 милиона докумената и повећавају се сваке године за око милион нових информационих јединица. У патентним фондовима садржано је око 70% техничког знања и већина тих информација први пут се објављује путем објаве пријаве патента и не објављује се нигдје другдје.

Патентни фондови представљају изузетно драгоцен извор информација и омогућавају:

- избјегавање трошкова истраживања већ познатог проналаска
- провјеру патентбилности проналаска
- проналажење технологија за лиценцирање и технолошки трансфер
- држање корака с технолошким трендовима
- откривање готових рјешења
- извор идеја за даљње иновације
- мониторинг конкуренције
- избјегавање повреде туђих патентних права
- идентификацију повреде сопствених права.

Омогућавање да ти фондови буду доступни најширој јавности представља велики корак у развоју претпоставки за изградњу националне економије засноване на знању.

За ефикасно коришћење интелектуалне својине у БиХ неопходно је развити систем дисеминације информација који има неколико битних елемената:

- Web-страница Института треба бити главни публикацијски и информациони портал доступан сваком кориснику који располаже личним рачунаром и има приступ Интернету. Омогућава приступ информационим ресурсима интелектуалне својине, те претраживање домаћих и страних база података;
- Званично гласило и остале публикације Института у електронској форми треба да омогуће брзо и ефикасно информисање корисника о новим пријавама и правима, те осталим новостима у подручју интелектуалне својине у БиХ;
- Информациони центри, намјенски успостављени за подручје интелектуалне својине у оквиру ЕУ, познати под називом центри PATLIB, представљају врло важан елемент система дисеминације информација.

Хелп-деск у њиховом саставу треба да буде технички и кадровски оспособљен за давање одговора на питања корисника у вези са заштитом и коришћењем информација из националних, регионалних и свјетских фондова интелектуалне својине, постављених путем телефона, e-maila, факса и током личних посјета. Функционисање хелп-деска треба развијати у смјеру консултативне помоћи корисницима и у сложенијим питањима, као што су обимније претраге, анализе и тумачења података из информационих фондова интелектуалне својине. Такве сложене задатке треба да обављају едуковани кадрови профила патентних испитивача.

Успостављању центара PATLIB у појединим регионима у Босни и Херцеговини треба приступити постепено, а приоритет треба дати сједишту Института у Мостару, Испостави у Сарајеву и Испостави у Бањој Луци, гдје је успостављање центра PATLIB у току.

- Сарадња са развојно-истраживачким сектором у БиХ, првенствено са универзитетима, у сврху асистенције и подстицања њихових иновацијских активности. Један од начина развоја те сарадње је у оквиру *University Initiative* WIPO-а.

- Сарадња с привредним субјектима у БиХ с циљем повећања њихове конкурентности инкорпорисањем аспекта интелектуалне својине у њихове пословне и развојне програме.

У ту сврху у БиХ, под вођством Института, треба развити и спроводити квалитетан и ефикасан систем дисеминације информација, за шта треба омогућити Институту да изгради техничке и кадровске предуслове.

Служба за пословање Института

Служба обавља сљедеће активности:

- Послови у вези са комерцијалним и финансијско-планским активностима, инвестицијама и материјалним пословањем, књиговодствено-рачуноводственим пословима;
- Прати одвијање и предузима мјере за повећање остваривања на тржишту средстава на основу дјелатности Института, као и из државног буџета;
- Израђује финансијске извјештаје;
- Прати мјере кадровске политике и обавља кадровске послове;
- Израђује и надзире уговоре које Институт склапа;
- Прати и надзире примјену и учинке закона и прописа релевантних за институције и органе државне управе;
- Учествује у припреми и спровођењу јавних конкурса и осталих набавки у складу са законом, набавља основна средства, канцеларијски и ситни материјал;
- Опрема пословне просторије Института;
- Обавља послове у вези са коришћењем прометних средстава Института;
- Брине о начину одржавања средстава и опреме Института.

8.2.3. Редифинисање ресурса Института слиједећи стратешке циљеве

У складу са проширеном надлежношћу Института којом се обезбјеђују успостављање, развој и дејствовање новог система интелектуалне својине БиХ, потребно је створити адекватне ресурсе које описујемо у наставку.

А. Повећање броја особља Института

Из Прегледа 2 проистиче да би се број особља Института за извршење улоге која обухвата и нове надлежности на успостављању, развоју и дејствовању новог система интелектуалне својине БиХ требало да повећа до 84 радника.

У свјетлу те чињенице, може да се упореди број особља канцеларијâ за интелектуалну својину у регији и неким земљама ЕУ.

	ДРЖАВА	БРОЈ СТАНОВНИКА (МИЛ)	БРОЈ ОСОБЉА КАНЦЕЛАРИЈА ЗА И.В.	
			УКУПНО	НА МИЛИОН СТАНОВНИКА
1.	АУСТРИЈА	8.174	208	26
2.	БУГАРСКА	7.518	172	23
3.	ХРВАТСКА	4.497	103	23
4.	РЕПУБЛИКА ЧЕШКА	10.246	247	25
5.	ЊЕМАЧКА	82.425	2500	30
6.	МАЏАРСКА	10.032	218	22
7.	СРБИЈА	8.032	108	13
8.	СЛОВЕНИЈА	2.011	49	25
9.	ШВАЈЦАРСКА	7.581	208	27
10.	БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА	4.590	37	8

ИЗВОР: Годишњи извјештај
ИЗВОР: CIA the World Factbook

Наиме, из ове табеле је видљиво да земље у регији (које су прошле или пролазе сличан пут интеграције у ЕУ као што сада пролази БиХ) у канцеларијама за интелектуалну својину имају у просјеку 20 запослених на милион становника, што значи да би, примјеном истог критеријума, број особља у Институту требало да износи између 80 и 90 запослених.

В. Радни простор Института

Обезбјеђење адекватног радног простора Института, чија се дјелатност одвија у Мостару, Сарајеву и Бањој Луци, представља битан предуслов за квалитетно обављање активности које проистичу из постојећих и нових надлежности Института.

При томе треба узети у обзир стандард од најмање 10 м² по раднику (радно мјесто опскрбљено РС), као и обавезу обезбјеђења строге дискреције и тајности информација о предметима током поступка, примјерени простор за рад са странкама (пријемну канцеларију), нужност трајног одлагања и архивирања докумената, адекватну просторију за смјештај серверске и мрежне опреме уређену

према стандардима ICT (климатизација, ватро и вододојава, стабилизовано напајање електричном енергијом, надзор улаза у просторију), потребу да се омогући приступ јавности одређеним (првенствено информационам) ресурсима.

Из наведеног и плана повећања броја особља произилазе захтјеви за величином и типом радног простора (канцеларијски простор, простор за пријем странака, едукационо-информационе активности, архивски простор).

С. Финансирање Института

Према садашњем систему финансирања, сва средства за свој рад Институт добија из буџета БиХ, што је за 2007. год. износило

1.469.884 KM.

Истовремено су у буџет БиХ уплаћена средства остварена по основу дјелатности Института у БиХ (од наплате административне таксе и посебних трошкова поступка за радње у поступцима стицања, одржавања и промета права индустријске својине, уписа у Регистар заступника за индустријску својину, те пружањем информационам и других услуга из своје надлежности) у износу од

1.240.000 KM.

Осим тога, учествовањем Института у спровођењу поступака у оквиру чланства у међународним конвенцијама током 2007. год. у буџет је уплаћено на основу Мадридског аранжмана о међународној регистрацији жигова 588.225,00 CHF, што износи

654.400 KM,

те на основу Споразума о сарадњи и проширењу са Европском патентном организацијом износ од 389.079,00 евра , што износи

710.069 KM.

Према томе, по основу дјелатности Института у 2007. год. у буџет БиХ је уплаћено укупно

2.604.469 KM.

Упоредјујући износе који су Институту одобрени из буџета са онима који су уплаћени у буџет по основу дејствовања Института, проистиче да је у 2007. години по основу дејствовања Института у буџет уплаћено **1.77** пута више средстава него што је Институту било стављено на располагање.

Могу да се констатују оправданост и потреба да се повећају средства Института већ за извршење улоге из постојеће надлежности (повећање особља са 37 на 64 запослена уз обезбјеђење потребног простора и опреме). То је нарочито потенцирано посматрајући дејствовање Института с проширеним надлежностима и његову улогу у успостављању, развоју и дејствовању новог система интелектуалне својине.

На оправданост наведеног упућују подаци о расположивим средствима истоврсних институција у неколико земаља.

	ДРЖАВА	БРОЈ СТАНОВНИКА (МИЛ)	ГОДИШЊИ БУЏЕТ КАНЦЕЛАРИЈА ЗА И.В. (ЕВРА)	
			УКУПНО (МИЛ)	ПО ГЛАВИ СТАНОВНИКА
1.	АУСТРИЈА	8.174	16.74	2.01
2.	БУГАРСКА	7.518	5.1	0.68
3.	ХРВАТСКА	4.497	2.9	0.64
4.	РЕПУБЛИКА ЧЕШКА	10.246	9.5	0.95
5.	ЊЕМАЧКА	82.425	260	3.17
6.	МАЏАРСКА	10.032	14	1.4
7.	СРБИЈА	8.032	1.5	0.19
8.	СЛОВЕНИЈА	2.011	2.34	1.17
9.	ШВАЈЦАРСКА	7.581	30	4
10.	БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА	4.590	0.7	0.15

ИЗБОР: *Годишњи извјештај*
ИЗБОР: *CIA the World Factbook*

Узимајући као примјер Хрватску, та средства би износила око 2,9 милиона евра, што значи да би Институт из буџета БиХ требало да има на располагању око 5.800.000 КМ.

D. Израда и реализација програма стручног оспособљавања особља Института

Сви радници Института нужно треба да прођу специфичне тренинге које је могуће организовати уз логистичку и финансијску подршку WIPO-а, ЕРО, ОНМ, програма ЕУ (CARDS, IPA, TAIEX).

Тренинзи се, према профилу учесника, могу да подијеле на неколико група:

- Тренинзи за вођство Института,
- Тренинзи за особље Института које ради у поступцима додјеле права индустријске својине
  - Уводни тренинг у интелектуалној својини
  - Тренинг за административни и технички сегмент административних процедура које спроводи Институт
  - Учење уз посао,
- Тренинзи за особље Института које ће радити на припремама предлога нових закона,
- Тренинзи за одабрано особље Института које ће се бавити специфичним захтјевима који произилазе из TRIPS-а и ССП,
- Тренинзи за особље Института које ће се бавити информационим активностима,
- Семинари о коришћењу ICT за све раднике,
- Курсеви страних језика (енглески, њемачки, француски,..) за све раднике Института.

Континуирано стручно оспособљавање особља Института организује се, између осталог, путем посјета и боравка у канцеларијама земаља у регији и Европи, путем

посјета, предавања и семинара стручњака из WIPO-а, EPO, OHIM и појединих националних канцеларија Институту.

Програм стручног оспособљавања у 2008. и 2009. години спроводи се у оквиру пројекта CARDS *“Изградња капацитета за заштиту интелектуалне својине у БиХ”*.

Програм стручног оспособљавања биће заступљен и у свим плановима Института за интелектуалну својину БиХ у наредном периоду.

8.2.4. Координација дејствовања Института и институција за остваривање интелектуалне својине

Ради постизања максималне координисаности и синергије дејствовања у успостављању, развоју и дејствовању новог система интелектуалне својине БиХ, чија је главна тачка Институт, предлаже се формирање сљедећих савјета:

- Савјет за легислативни развој система интелектуалне својине БиХ
- Савјет за остваривање интелектуалне својине
- Савјет за развој корисника интелектуалне својине
- Савјет за унапређење коришћења заштите ознака географског поријекла
- Савјет за ауторско право и сродна права и колективно остваривање ауторског права и сродних права
- Савјет за сузбијање пиратерије и промета кривотвореном робом.

Савјете би формирао Савјет министара БиХ на предлог Института.

Оперативну подршку савјетима би давао Институт, а они би били састављени од представника Института и релевантних институција у БиХ.

Наведени су типични профили савјета у овом подручју. Отворена је могућност за формирање нових савјета, нарочито савјета за развој корисника (нпр., Савјет иноватора, Савјет за научни сектор, Савјет за мало и средње предузетништво и др.).

Формирање нових савјета који би обухватили само поједине групе корисника (иноватора) је питање процјене и одлуке тог савјета за кориснике.

Отворена је могућност, и то би било пожељно, да у одговарајућим савјетима своје представнике имају и поједина министарства из ентитета на државном нивоу, државне агенције, привредне коморе, универзитети, асоцијације иноватора, занатлије, односно мала и средња предузетништва и други.

Савјет за легислативни развој система интелектуалне својине БиХ био би састављен од представника:

- Института
- Министарства правде
- Судства
- Правног факултета

- Дирекције за европске интеграције.

Савјет за остваривање интелектуалне својине био би састављен од представника:

- Института
- Управе за индиректно опорезивање (УИНО)
- Тржишне инспекције РС и ФБиХ
- Суда БиХ
- Судова
- Агенције за истраге и заштиту (СИПА)
- Савјета за заштиту потрошача
- Министарства спољне трговине и економских односа – Сектор пољопривреде.

Савјет за развој корисника интелектуалне својине био би састављен од представника:

- Института
- Министарства спољне трговине и економских односа БиХ
- Универзитета и факултета
- Комора (привредна и занатска)
- Иноватора и асоцијација иноватора у РС и ФБиХ
- Великих компанија активних у стицању интелектуалне својине.

Савјет за унапређење коришћења заштите ознака географског поријекла био би састављен од представника:

- Института
- Агенције за безбједност хране
- Министарства спољне трговине и економских односа – Сектор пољопривреде
- Агромедитеранског института
- Представника удружења и произвођача пољопривредних, рибљих и прехранбених производа са обиљежјима географске ознаке.

Савјет за ауторско право и сродна права и колективно остваривање ауторског права и сродних права био би састављен од представника:

- Института
- Удружења за колективно остваривање ауторског права
- Радио-дифузних организација
- Регулаторне агенције
- Пореске управе
- аутора и умјетника извођача, произвођача фонограма из ФБиХ и РС и других аутора појединих дјела на које се примјењују Закон о ауторском праву и Закон о колективном остваривању ауторског права и сродних права.

Савјет за сузбијање пиратерије и промета кривотвореном робом био би састављен од представника:

- Управе за индиректно опорезивање (УИНО)
- Агенције за истраге и заштиту (СИПА)

- МУП-а ФБиХ и РС
- надлежне институције за тржишну инспекцију у РС, ФБиХ и Дистрикту Брчко
- Правног факултета
- Тужилаштва.

Број и састав наведених савјета не треба сматрати коначним.

Савјети би имали савјетодавни карактер, те би, након конституисања, именовали свог предсједника, односно одговарајуће органе. Савјети би доносили периодичне планове и програме рада, што би представницима користило као полазни основ да у својим матичним срединама подстакну стварање претпоставки за њихов пуни допринос развоју и дејствовању система интелектуалне својине.

Потребни ресурси у институцијама чији представници улазе у састав савјетâ стварали би се дејствовањем савјетâ чији би рад био подржан одређеним функцијама Института. Тиме би одмах могли да се предузму иницирање, усмјеравање и координисање активности у раду савјетâ и тако поспјешити успостављање, развој и дејствовање новог система интелектуалне својине БиХ.

8.2.5. Обављање надлежности Института у ентитетима (ФБиХ и РС)

Законом о оснивању Института за интелектуалну својину Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" број 43/04) одређено је сједиште Института у Мостару, а у Сарајеву и Бањој Луци утврђене су организационе јединице испоставе Института. Дјелатност Института у погледу информисања корисника, као и дејствовање савјетâ ће се одвијати на начин да се створе максимални услови за партиципацију свих релевантних субјеката из оба ентитета и Дистрикта Брчко. Један од примјера је информациона дјелатност у форми центара РАТЛИБ. Први такав центар ће се основати и почети да ради у Бањој Луци, а тај процес ће се наставити и у другим већим административним и привредним центрима.

Врста, обим и интензитет активности које би биле спровођене у испоставама уређују се Правилником о унутрашњој организацији Института за интелектуалну својину БиХ у складу са потребама, циљевима и задацима у подручју интелектуалне својине.

8.3. Препоруке за стратешки развој Института

Препоруке за подстицање развоја модерног система интелектуалне својине у БиХ које треба иницирати, моделирати и координисати Институт као његова главна тачка

Улогу Института треба посматрати у контексту круцијалног задатка који произилази из одређења да се у БиХ изграде економски просперитет и конкурентна привреда заснована на знању. С тим циљем треба развијати систем интелектуалне својине у БиХ који ће бити прилагођен актуелним и будућим потребама корисника који не функционишу само унутар државних граница него све више постају дио глобалне економије.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАЗВОЈА МОДЕРНОГ СИСТЕМА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ У БИХ

Краткорочно	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Разматрање, усвајање и примјена Стратегије развоја Института ➤ Унапређење легислативног оквира у подручју интелектуалне својине ➤ Успостављање савјетâ ➤ Израда Акцијског плана за интензивну промотивно-едукативну кампању као први корак у развоју корисничке компоненте система интелектуалне својине у БиХ
Средњорочно	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Институционална реорганизација (одређивање надлежности институција у систему остваривања права интелектуалне својине) ➤ Специјалистичко образовање службеника у институцијама за остваривање интелектуалне својине ➤ Примјена Акцијског плана за интензивну промотивно-едукативну кампању на свим нивоима државне вертикале (од највиших инстанци извршне власти преко управљачких структура у научном, развојно-истраживачком, високообразовном, те привредном сектору, па све до појединаца који партиципирају као извршиоци у тим секторима)
Дугорочно	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Напредна специјалистичка обука – семинари у WIPO-у, EPO, ONIM ➤ Успостављање специјализованих одјељења за интелектуалну својину у свим институцијама за остваривање интелектуалне својине ➤ Успостављање транспарентне праксе (усклађеност у тумачењу закона, прикупљање и објављивање правоснажних пресуда) ➤ Изградња и имплементација модела сарадње међу институцијама за остваривање интелектуалне својине ➤ Успостављање технолошке инфраструктуре за прикупљање и размјену података о правима интелектуалне својине (базе података, повезивање информационо-комуникационим мрежама) ➤ Јавно објављивање статистичких података о успјешном дејствовању ради промовисања свијести о значају и доприносу интелектуалне својине ➤ Покретање стручног часописа у којем би се објављивали стручни и научни прилози из теорије и праксе стицања и остваривања интелектуалне својине ➤ Иницирање и координисање израде комплетног иновацијског система БиХ у којем би се изградио модел сарадње и повезивања развојно-истраживачких институција, с једне стране, и индустрије, с друге стране, по узору на успјешну праксу земаља у Европи

Препоруке за јачање институционалних капацитета Института

Главна функција Института (*core business*) је додјела права индустријске својине за шта треба унаприједити и развити низ ресурса и претпоставки. Да би се што прије створили услови за успостављање поступка додјеле права индустријске својине на објективан, квалитетан, ажуран и транспарентан начин, неопходно је обезбиједити одређени број едукованог особља, високи степен развоја, поузданости и стабилности информатичког система, примјерену организацију рада и друге претпоставке које наводимо у наставку.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ЈАЧАЊЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ КАПАЦИТЕТА ИНСТИТУТА

Краткорочно	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Повећање броја особља Института до 45 запослених ➤ Обезбјеђење адекватног радног простора и опреме ➤ Израда и спровођење програма стручног оспособљавања особља Института ➤ Израда плана унапређења информатичке инфраструктуре према препорукама WIPO-а, ЕРО, ОНМ и искуствима канцеларија у регији ➤ Израда структурне и функционалне организације Института са систематизацијом радних мјеста у складу са новим надлежностима Института ➤ Израда интерних смјерница за рад Института
Средњорочно	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Имплементација редефинисане организационе структуре Института ➤ Обезбјеђење простора у Мостару, Сарајеву и Бањој Луци ➤ Повећање броја особља у складу са проширењем надлежности Института ➤ Модернизација и унапређење база података за патенте, жигове, индустријски дизајн (регистри) и развој модерног система управљања документима (<i>Document Management</i>) ➤ Модернизација и унапређење информатичке подршке поступку додјеле права индустријске својине ➤ Омогућавање приступа и претраживања бх. регистара индустријске својине путем Интернета ➤ Обезбјеђење услова (простор, опрема, особље) за отварање центара PATLIB у Мостару и Сарајеву
Дугорочно	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Развој претпоставки за електронско подношење пријава за признање права индустријске својине ➤ Обезбјеђење финансијских услова за дејствовање Института у складу са проширеном надлежношћу Института

Препоруке за развој корисника система интелектуалне својине у БиХ

Едукација и промоција представљају кључне елементе изградње јавне свијести о улози и значају интелектуалне својине у контексту актуелних политичких и привредних трендова у свијету. Као нужност се намеће стварање културе интелектуалне својине и повећање опште спознаје о ефектима заштите и користи од употребе интелектуалне својине посебно у вези са повећањем продуктивности и конкурентности на тржишту, страним улагањима, трансфером технологије, креирањем и примјеном нових техничких рјешења.

Приступањем БиХ WTO и почетком преговора о ССП са ЕУ потреба за промјенама и у погледу савремене заступљености интелектуалне својине у свим сегментима друштва постаје још израженија.

С тим циљем нужно је покренути интензивну промотивно-едукативну кампању како би се проблематика стицања и коришћења интелектуалне својине довела у фокус занимања свих прогресивних структура друштва.

Процес изградње јавне свијести је обиман и дуготрајан и Институт ће га моћи обавити квалитетно и благовремено само уз снажну подршку државне вертикале.

ПРЕПОРУКЕ ЗА РАЗВОЈ КОРИСНИКА СИСТЕМА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ У БИХ

Краткорочно	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Израда информационе стратегије Института ➤ Израда Акцијског плана за интензивну промотивно-едукативну кампању (презентације, семинари, радионице, материјали) ➤ Израда техничких и организационих претпоставки за системску дисеминацију информација у подручју интелектуалне својине као основа за електронски приступ ресурсима Института ➤ Израда и објављивање нове web-странице Института (<i>Redesign</i> постојеће) ➤ Израда информационих продуката у електронској форми ➤ Успостављање информационог центра у Бањој Луци ➤ Интензиван и континуиран поступак едукације кадра за информационе активности у подручју интелектуалне својине ➤ Израда годишњег извјештаја Института
Средњорочно	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Успостављање мреже информационо-консултативних центара (хелп-деск за интелектуалну својину) у Бањој Луци, Мостару и Сарајеву ➤ Израда и имплементација модела интерног система за коришћење интелектуалне својине у привредним ентитетима ➤ Израда и имплементација модела коришћења интелектуалне својине на универзитетима ➤ Успостављање пројеката на државном нивоу којима би се финансијски подупирала заштита интелектуалне својине на домаћем и међународном нивоу, претраге стања технике,

	<p>излагања на изложбама и сајмовима, лиценцирање</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Семинари у сарадњи с WIPO-ом і ЕРО о лиценцирању, преносу технологије, коришћењу интелектуалне својине на универзитетима ➤ Успостављање државне награде за иновативност у сарадњи с WIPO-ом
Дугорочно	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Уврштење интелектуалне својине као колегијума на правне, природне и техничке факултете ➤ Подстицање успостављања и дејствовања специјалистичких консултацијских агенција (<i>one-stop-shop</i> за интелектуалну својину)

9. ЗАКЉУЧАК

Стратегија развоја Института за интелектуалну својину Босне и Херцеговине 2008-2015. представља основни докуменат у којем се разрађују оквир и правци развоја новог система интелектуалне својине у БиХ до 2015. године слиједећи одређења зацртана у *Стратегији интегрисања Босне и Херцеговине у Европску унију.*

Од посебне важности је потреба да се, по узору на земље са економијама традиционално заснованим на својинским и тржишним принципима, у Босни и Херцеговини постигну размјере системског коришћења интелектуалне својине у функцији економског развоја, те актуелних и предстојећих интеграционих процеса.

У *Стратегији* се дефинишу легислативна, институционална и корисничка компонента система интелектуалне својине БиХ, те дају претпоставке које ће омогућити њихово дејствовање у изградњи новог система интелектуалне својине БиХ.

У контексту тога, у документу је дат посебан акценат на развој Института како би, уз постојеће, могао да преузме и нове надлежности и тако постане врховна институција у успостављању, развоју и дејствовању новог система интелектуалне својине БиХ. То обухвата и развој легислативе у подручју интелектуалне својине, давање доприноса развоју институција за остваривање права интелектуалне својине, те развоју корисника интелектуалне својине.

У остваривању наведеног циља, приоритет представља изградња адекватних капацитета Института да би могао ефикасно и квалитетно да извршава активности према постојећим надлежностима. То претпоставља даљње повећање капацитета Института повећањем броја радника са 37 на 64, те обезбјеђење задовољавајућег финансирања, потребног радног простора и опреме и спровођење обуке и специјализације особља.

Истовремено је потребно створити претпоставке и оспособити Институт за преузимање и нових надлежности како би било могуће да изврши улогу у

успостављању, развоју и дејствовању новог система интелектуалне својине Босне и Херцеговине. То претпоставља спровођење сљедећих конкретних активности:

- ✦ Разматрање и усвајање ове стратегије развоја Института за интелектуалну својину;
- ✦ Дефинисање нових надлежности, као и укључивање надлежности за интелектуалну својину у постојеће надлежности институција за остваривање права интелектуалне својине;
- ✦ Успостављање нове организационе структуре Института у којој су, уз постојеће, заступљени и нови сектори и службе;
- ✦ Повећање броја особља до 84 радника;
- ✦ Обезбјеђење задовољавајућег финансирања, потребног радног простора и опреме;
- ✦ Спровођење обуке и специјализације особља;
- ✦ Формирање и активирање рада савјетâ при Институту.

Потребе за спровођењем назначених активности су евидентне, а њихова оправданост и спроведивост проистичу не само из упоређивања размјера финансирања истоврсних институција у европским земљама него и из чињенице да је Институт у 2007. години, по основу своје дјелатности, обезбиједио уплату средстава у буџет БиХ у износу који је 1,77 пута већи од средстава која су Институту у истој години стављена на располагање.

Операционализацијом Стратегије биће могући успостављање, развој и дејствовање новог система интелектуалне својине, те њено коришћење у функцији привредног развоја у складу са праксом која је заступљена у земљама конкурентског привредног окружења како у ЕУ, тако и у глобалним оквирима.

10. ПРИЛОЗИ

Прилог 1: Облици интелектуалне својине

Прилог 2 : Преглед концепата легислативе у подручју индустријске својине

Прилог 1: Облици интелектуалне својине

**Прилог 2 : ПРЕГЛЕД ЗАКОНСКИХ РЈЕШЕЊА У ЗЕМЉАМА ЕУ И РЕГИЈИ
ЗАКОН О ИНДУСТРИЈСКОЈ СВОЈИНИ ИЛИ СЕПАРАТНИ ЗАКОНИ ЗА ПАТЕНТЕ,
ЖИГОВЕ,..**

	ДРЖАВА	ЗАКОН О ИНДУСТРИЈСКО Ј СВОЈИНИ	ПОСЕБНИ ЗАКОНИ ЗА ПАТЕНТЕ, ЖИГОВЕ, ДИЗАЈН,...	НАПОМЕНА
1	АЛБАНИЈА		+	
2	АУСТРИЈА		+	
3	БЕЛГИЈА		+	
4	БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА	+		
5	БУГАРСКА		+	
6	ХРВАТСКА		+	
7	РЕПУБЛИКА ЧЕШКА		+	
8	КИПАР		+	
9	ДАНСКА		+	
10	ЕСТОНИЈА		+	
11	ФИНСКА		+	
12	ФРАНЦУСКА	+		
13	ЊЕМАЧКА		+	
14	ГРЧКА		+	
15	МАЏАРСКА		+	
16	ИРСКА		+	
17	ИТАЛИЈА		+	
18	ЛАТВИЈА		+	
19	ЛИТВАНИЈА		+	
20	ЛУКСЕМБУРГ		+	
21	МАКЕДОНИЈА	+		
22	МАЛТА		+	
23	ХОЛАНДИЈА		+	
24	ПОЉСКА	+		
25	ПОРТУГАЛИЈА	+		
26	РУМУНИЈА		+	
27	СРБИЈА		+	

28	СЛОВАЧКА		+	
29	СЛОВЕНИЈА	+		
30	ШПАНИЈА		+	
31	ШВЕДСКА		+	
32	ШВАЈЦАРСКА		+	
33	УЈЕДИЊЕНО КРАЉЕВСТВО		+	

ИЗБОР: WIPO – Collection of Laws